

S/5287

**AKADEMIA
OBRONY NARODOWEJ**

**Płk Jan KNETKI
Ppłk Jarosław WOŁEJSZO**

**WIĘZI INFORMACYJNE STANOWISK
DOWODZENIA SZCZEBŁA TAKTYCZNEGO
WOJSK LĄDOWYCH SZ RP**

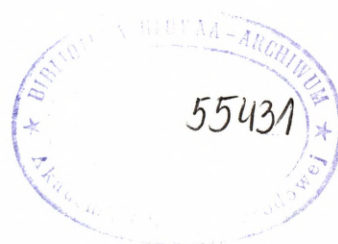
55431

BIBLIOTEKA AKADEMII OBRONY NARODOWEJ

WARSZAWA

2002

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ
WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
INSTYTUT DOWODZENIA

Płk Jan KNETKI

Ppłk Jarosław WOŁEJSZO

WIĘZI INFORMACYJNE
STANOWISK DOWODZENIA
SZCZEBLA TAKTYCZNEGO WOJSK LĄDOWYCH
SZ RP

WSTĘP

W ostatnim okresie czasu doceniamy znaczenie systemów informacyjnych i jesteśmy świadkami ich szybkiego rozwoju. Więcej niż dwóch ludzi na trzech pracuje nad informacjami i utrzymuje się z informacji. Wprowadzenie systemu informacyjnego przechodzi przez etap selekcji treści informacji, a następnie jego budowy (tworzenia struktury systemu, zasad jego funkcjonowania). Tworzony system informacyjny powinien służyć jego użytkownikom, a nie być postrzegany jako bezużyteczna praca. Staje się on wiarygodny dzięki korzyściom, jakie w nim znajdują użytkownicy. Projektując system informacyjny autorzy nie koncentrowali się na środkach informatycznych lecz na wynikach, jakie informacje i do kogo powinny być dostarczone oraz po jakiej drodze informacyjnej.

Opracowanie przedstawia struktury stanowisk dowodzenia szczebla taktycznego wojsk lądowych SZ RP oraz powiązania informacyjne występujące pomiędzy nimi. W zależności od szczebla organizacyjnego powiązania te są identyczne na poszczególnych poziomach dowodzenia. Przy opracowaniu tego materiału wzorowano się na strukturach stanowisk dowodzenia oraz więziach informacyjnych występujących w niektórych armiach NATO jak również rozwiązania stosowane w wojskach lądowych SZ RP.

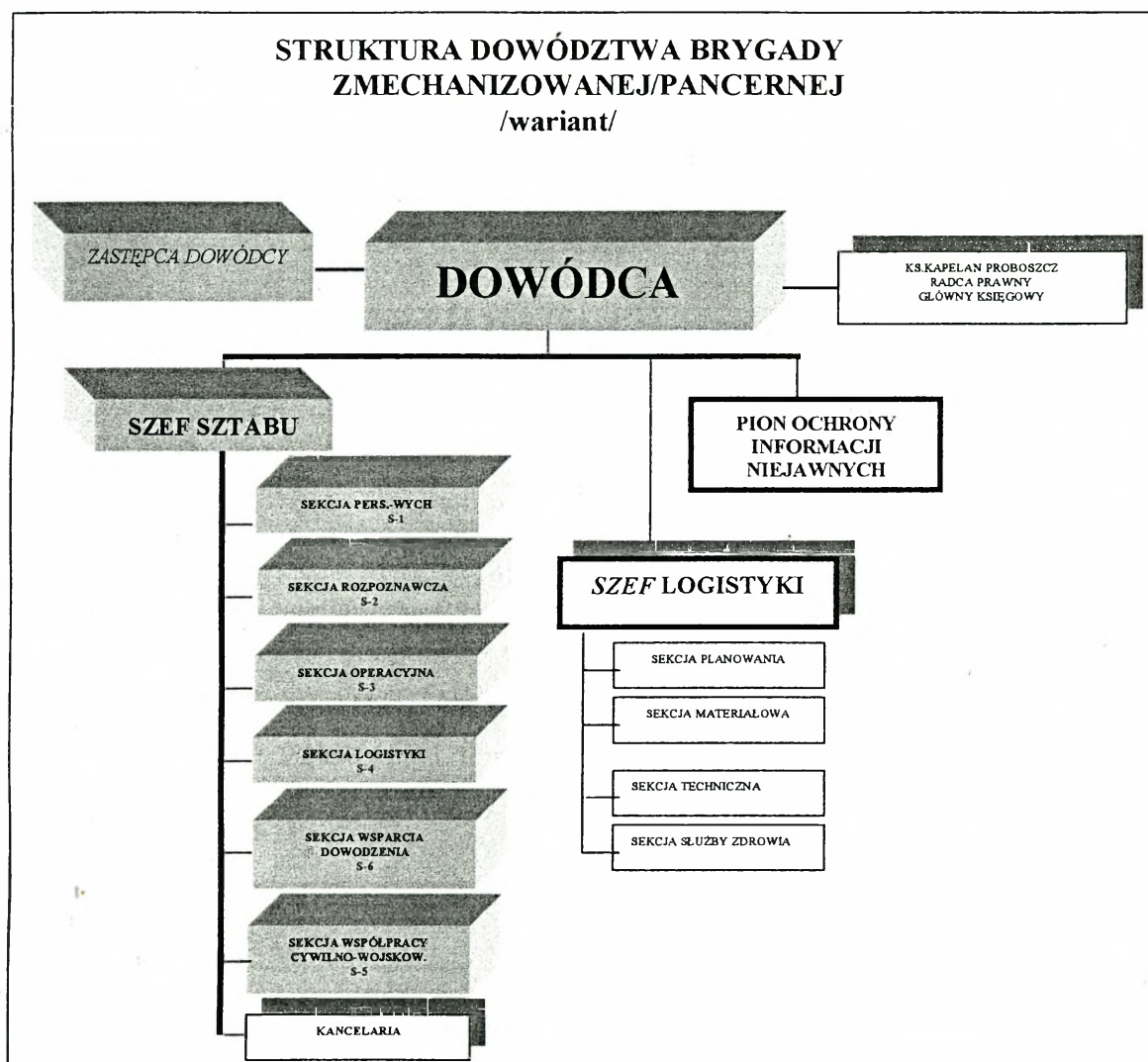
1. PODZIAŁ I STRUKTURA FUNKCJONALNA DOWÓDZTWA NA STANOWISKO DOWODZENIA

Zasadniczym uwarunkowaniem powodzenia w przyszłych działaniach wojennych będzie organizacja koordynacji i synchronizacji działalności dowództw. Warunek ten może być spełniony tylko w przypadku, kiedy struktura poszczególnych szczebli dowodzenia będzie dostosowana do funkcji i zadań jaką mają one spełniać w walce i operacji.

Struktura organizacyjna dowództwa traktowana jest jako podział dowództwa na komórki organizacyjne wraz z określeniem ich zadań, uprawnień i odpowiedzialności oraz uwzględnienie powiązań informacyjnych między tymi komórkami. Przykładową strukturę dowództwa brygady zmechanizowanej/pancernej przedstawia rys.1.1.

Ogólna struktura dowództwa brygady składa się z następujących elementów:

- dowódcy;
- zastępcy dowódcy;
- grupy dowódcy – która składa się z osób funkcyjnych i komórek organizacyjnych z którymi pracuje bezpośrednio dowódca;
 - sztabu – na czele którego stoi szef sztabu. W sztabie możemy wyodrębnić grupę główną, składającą się z poszczególnych komórek organizacyjnych od S1 do S6;
 - szefa logistyki z podległymi mu komórkami;
 - komórki zajmującej się ochroną tajemnicy niejawnej.

*Rys. 1.1. Struktura organizacyjna dowództwa brygady zmechanizowanej/pancernej
/wariant/*

Obecne struktury organizacyjne dowództwa szczebla taktycznego, nie odbiegają zbyt od rozwiązań przyjętych w Sojuszu Północnoatlantyckim. Możemy zaobserwować pewne podobieństwa, ale mamy też również swoje aspekty narodowe.

Do podobieństw możemy zaliczyć:

➤ dowódcę;

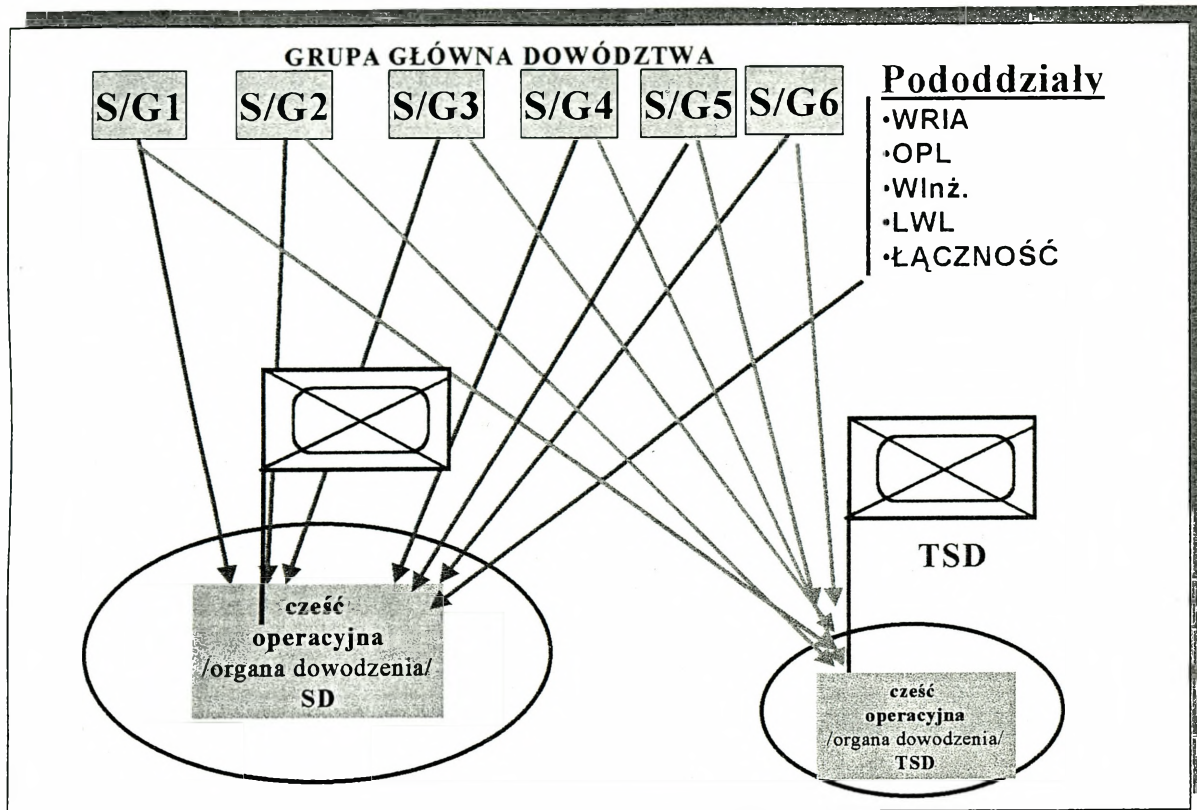
- zastępcę dowódcy;
- grupę dowódcy;
- szefa sztabu wraz z grupą główną.

Do aspektów narodowych możemy zaliczyć wyodrębnienie pionu szefa logistyki poza grupę główną (w której występuje komórka S-4).

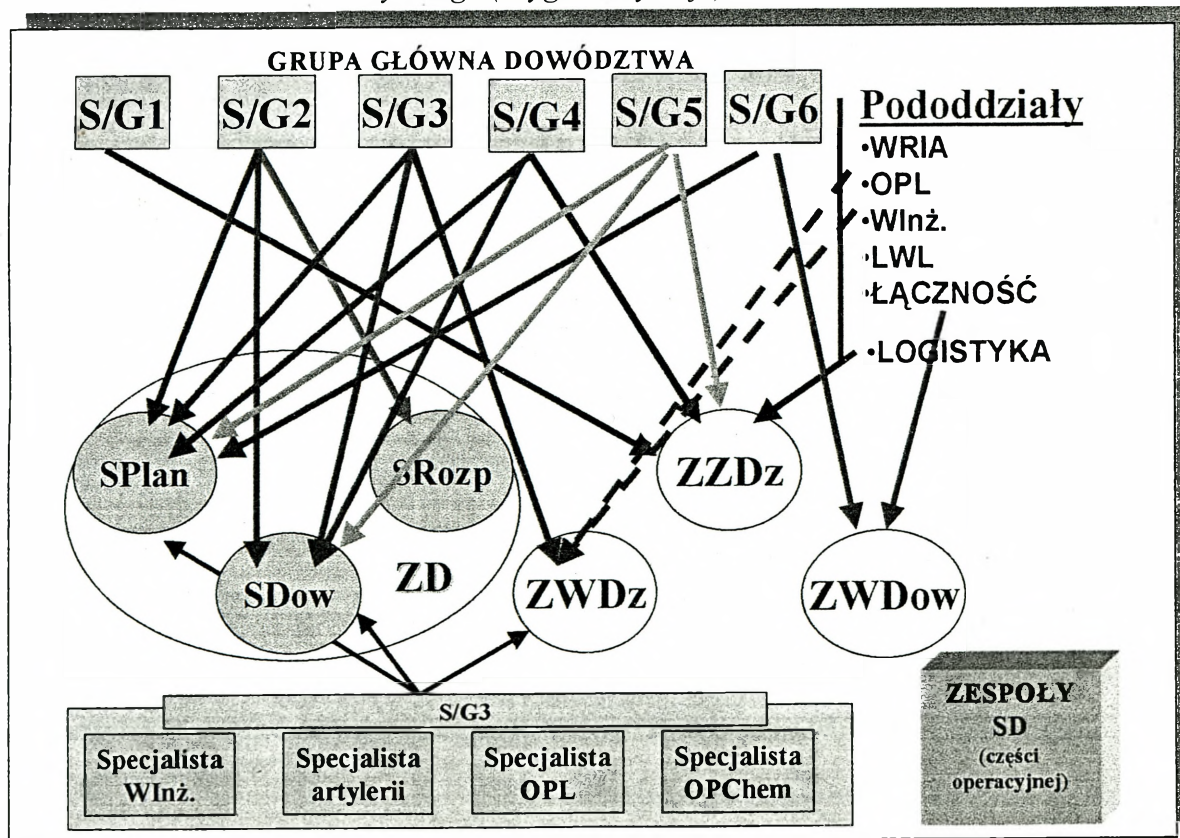
Struktura organizacyjna dowództwa powinna umożliwić możliwie w najprostszy sposób konwersję /transformację/ na stanowisko dowodzenia (rys 1.2., 1.3.).

Ilość poszczególnych komórek organizacyjnych stanowisk dowodzenia oraz wielkość obsady personalnej uzależniona jest od wielu czynników. Można do nich zaliczyć:

- zadania, jakie ma realizować dany zespół osób funkcyjnych;
- stopień przygotowania personelu i wyposażenia w techniczne środki dowodzenia;
- wymogi określone przez zasady organizacji rozmieszczenia i pracy stanowisk dowodzenia;
- **potrzebę zapewnienia ciągłości pracy podczas 24 godzin z uwzględnieniem systemu dwuzmianowego;**
- wytyczne dowódcy i szefa sztabu.

Rys. 1.2. Transformacja dowództwa na poszczególne stanowiska dowodzenia szczebla taktycznego (brygada, dywizja) – wariant

Rys. 1.3. Transformacja dowództwa na poszczególne zespoły – części operacyjnej – stanowiska dowodzenia

W wojskach lądowych SZ RP na szczeblach taktycznych występują następujące typy stanowisk dowodzenia:

- mobilno-stacjonarne;
- mobilne.

Stanowisko dowodzenia mobilno-stacjonarne może być rozmieszczone w obiektach, które nie pokrywają potrzeb w zakresie łączności, a mobilne środki autonomiczne stanowią główną bazę w zakresie potrzeb łączności.

Stanowisko dowodzenia mobilne byłoby przygotowane do rozmieszczenia w każdych warunkach i rejonach, z wykorzystaniem i bez, obiektów stacjonarnych, a praca prowadzona na środkach autonomicznych.

Na szczeblu *dywizji zmechanizowanej /związku taktycznego/* wyróżniamy stanowiska dowodzenia typu mobilno-stacjonarnego, tj. rozwijane w systemie polowym środkami wsparcia dowodzenia i łączności z możliwością wykorzystania obiektów stacjonarnych. Wyróżniamy następujące rodzaje stanowisk dowodzenia

– stale funkcjonujące:

- główne stanowisko dowodzenia (SD)
- tyłowe stanowisko dowodzenia (TSD)

– doraźnie funkcjonujące:

- wysunięte stanowisko dowodzenia (WSD)

Na szczeblu *brygady zmechanizowanej/pancernej oraz batalionu zmechanizowanego/czołgów* stanowisko dowodzenia jest mobilne, tj. przygotowane jest do rozmieszczenia w każdych warunkach i rejonach, z wykorzystaniem i bez, obiektów stacjonarnych, a praca prowadzona na środkach autonomicznych.

Na szczeblu **brygady zmechanizowanej/pancernej /oddziału/** wyróżniamy następujące rodzaje stanowisk dowodzenia:

– stale funkcjonujące:

- główne stanowisko dowodzenia (SD)

- tyłowe stanowisko dowodzenia (TSD)

– doraźnie funkcjonujące:

- punkt dowódczo-obszernwacyjny (PDO)

Na szczeblu **batalionu zmechanizowanego/czołgów** (dywizjonu) wyróżniamy:

– stale funkcjonujące:

- główne stanowisko dowodzenia (SD)

– doraźnie funkcjonujące:

- punkt dowódczo-obszernwacyjny (PDO)

Stanowisko dowodzenia (główne) (**SD**) – przeznaczone jest do planowania działań taktycznych (operacyjnych) oraz bezpośredniego dowodzenia podległymi pododdziałami i oddziałami. Stanowi zasadnicze miejsce pracy dowództwa każdego szczebla. Praca na nim prowadzona jest w systemie dwuzmianowym.

Powinno ono zapewniać:

- łączność dowodzenia ze wszystkimi elementami ugrupowania taktycznego (operacyjnego) oraz ze stanowiskiem organizowanym doraźnie (PDO);

- łączność z przełożonym i sąsiadami;

- ciągłe przygotowywanie informacji potrzebnych dowódcy do oceny sytuacji i podejmowania decyzji;

- przygotowywanie planów i rozkazów;

- koordynację prowadzenia rozpoznania i analizę informacji rozpoznawczych ze wszelkich dostępnych źródeł;

- organizację i koordynację wsparcia ogniowego;

- koordynację potrzeb zabezpieczenia logistycznego;

- przygotowywanie i przesyłanie meldunków do przełożonego;

- dowodzenie wojskami i sterowanie środkami rażenia w toku walki (operacji);

- nadzór nad realizacją zadań;

- planowanie kolejnych (przyszłych) działań taktycznych (operacyjnych).

Tyłowe stanowisko dowodzenia (TSD) – jest zorganizowane w pasie (rejonie) tyłowym w celu odciążenia SD od kierowania wsparciem personalnym i zabezpieczeniem logistycznym oraz ochrony strefy tyłowej. Pełni rolę zapasowego stanowiska dowodzenia.

Wysunięte stanowisko dowodzenia (WSD) – rozwija się okresowo, stosownie do potrzeb w celu zapewnienia dowódcy bezpośredniego dowodzenia podległymi wojskami w decydujących fazach operacji (walki). Obsada operacyjna tego stanowiska wydzielana jest z głównego SD. Bazę obsady WSD stanowi Zespół Dowodzenia Centrum Dowodzenia SD uzupełniony elementami mobilnymi łączności. WSD rozwija się zgodnie z decyzją dowódcy danego szczebla dowodzenia. Powinny one zapewnić:

- nadzór nad prowadzonymi działaniami bojowymi;
- nadzór i koordynację manewru i wsparcia ogniowego;
- koordynację wsparcia powietrznego i obrony przeciwlotniczej;
- przekazywanie potrzeb zabezpieczenia logistycznego do głównego SD;
- możliwość szybkiej zmiany rejonu rozmieszczenia stanowiska;
- ciągłą łączność z podległymi wojskami, głównym i tyłowym SD oraz z przełożonym i sąsiadami.

Punkt dowódczo-obszerny (PDO) organizuje się, w zależności od potrzeb, w celu zapewnienia dowódcy bezpośredniego dowodzenia podległymi pododdziałami.

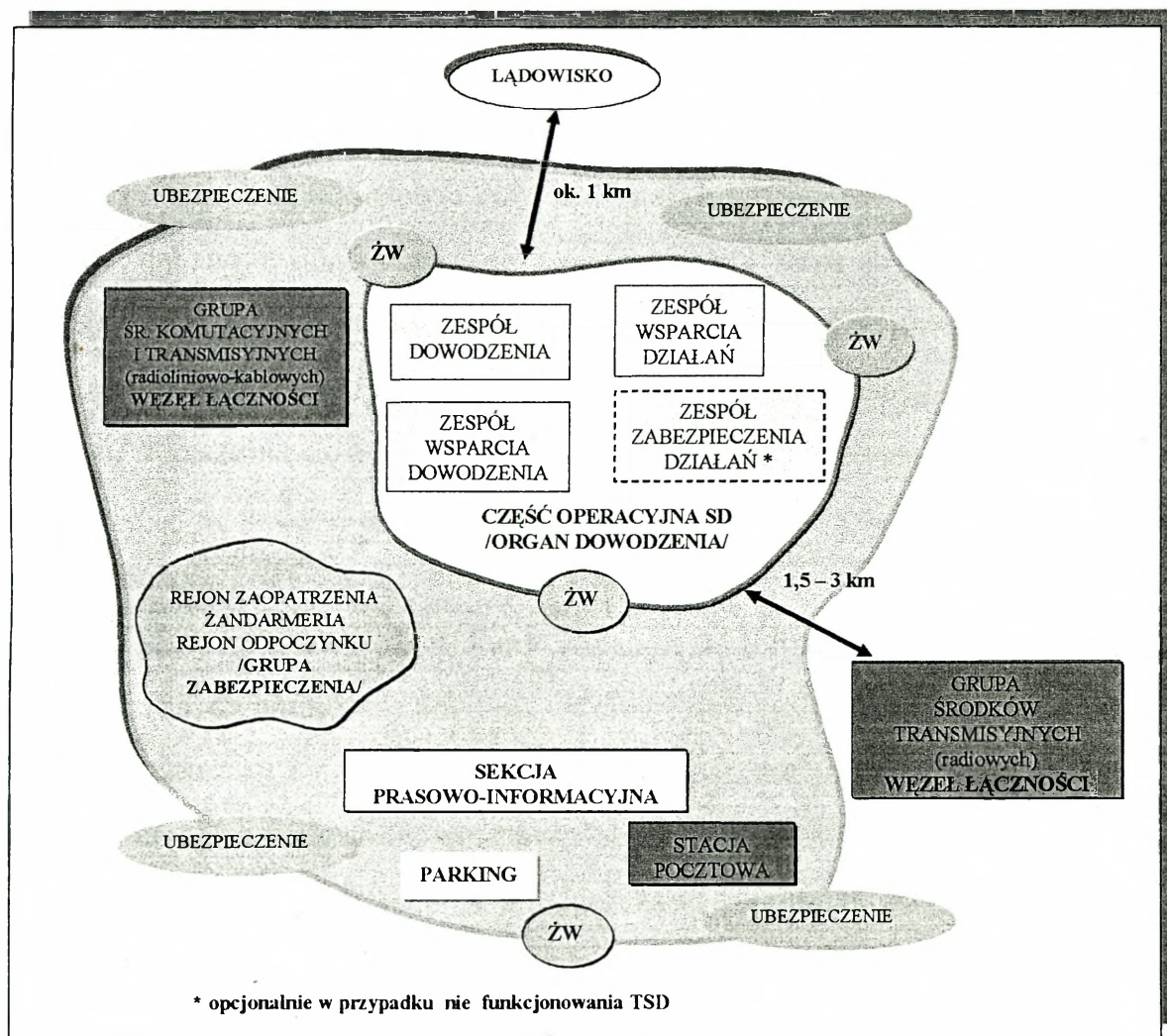
Powietrzne punkty dowodzenia (PPD) – stanowią element składowy stanowiska dowodzenia i wykorzystywane są do zapewnienia dowodzenia w czasie: przemieszczania się dowódcy, przegrupowania (przemieszczania) związków operacyjnych i taktycznych, wyprowadzania wojsk z rejonów zamasywanych uderzeń przeciwnika itp.

W organizowanych stanowiskach dowodzenia wyróżniamy zawsze (rys 1.4.):

➤ **organa dowodzenia** – zorganizowane w zespoły funkcjonalne odpowiadające obszarom problemowym dowodzenia. Są głównym elementem stanowisk przeznaczonym do bezpośredniego dowodzenia;

➤ **węzeł łączności** – zapewnia przepływ informacji poprzez techniczne i pocztowe środki łączności wewnątrz stanowiska dowodzenia i pomiędzy stanowiskami dowodzenia zgodnie z zasadami organizacji łączności dowodzenia, współdziałania i powiadamiania;

➤ **grupę zabezpieczenia** – organizującą wszechstronne zabezpieczenie bojowe i logistyczne stanowiska dowodzenia.

Rys. 1.4. Komponenty stanowiska dowodzenia

Ponadto w pobliżu rejonu stanowiska dowodzenia, w zależności od szczebla, organizuje się lądowisko dla śmigłowców łącznikowych i PPD.

Szczegółową strukturę organizacyjną stanowisk dowodzenia określa dowódca, uwzględniając specyfikę działań, sytuację operacyjno-taktyczną i możliwości współdziałania w systemie sojuszniczym.

W celu ujednoczenia nazewnictwa poszczególnych elementów części operacyjnej stanowiska dowodzenia proponujemy przyjąć następujące nazewnictwo:

- na szczeblu dywizji oraz brygady: zespoły, sekcje;
- na szczeblu batalionu: grupy.

2. STRUKTURA WIĘZI INFORMACYJNYCH

Dowodzenie to ciągły proces wymiany informacji realizowany w poziomie (wewnątrz autonomicznego systemu informacyjnego oraz wewnątrz systemów peryferyjnych współpracujących) oraz w pionie (są to zadania stawiane przez przełożonych podwładnym, a także zwrotne – meldunki terminowe i doraźne, jakie z kolei składają podwładni swoim przełożonym).

Słowo *informacja*¹ jest wieloznaczne i używane bywa w wielu kontekstach. We współczesnym języku polskim użycie tego słowa, dla określenia ludzkiej działalności, przejawia się w kilku znaczeniach, jako:

1. Wyraz bliskoznaczny słowu „wiadomość”. Informacja to wiadomość, która zmienia pogląd osoby informowanej lub poszerza jego wiadomości. W tym znaczeniu, obok przekazania pewnej treści, która stanowi przedmiot informacji, konieczne jest aby treść ta zawierała pierwiastek nowości. Natomiast przekaz wiadomości oczywistej, znanej, nie jest już informacją.

2. Znaczenie „usługi informacyjnej”. Informacja w znaczeniu „poinformowanie” jest jednorazową usługą informacyjną polegającą na przekazaniu pewnej wiadomości.

3. Skrót myślowy określający „działalność informacyjną”. Jest to celowa i praktyczna działalność człowieka, której celem jest rozpowszechnienie nowych wiadomości i doświadczeń, dla przyspieszenia rozwoju działalności np. dowódczej. „Działalność informacyjna” występuje wówczas, gdy przekazywanie wiadomości nie jest czynnością jednorazową lecz powtarzalną.

4. Znaczenie „cybernetyczne”, które pozwala zrozumieć właściwy sens, względnie główne zadanie informacji naukowej – w społeczeństwie, przemyśle,

¹ A. Górski, *Podstawowe problemy informacji*, Warszawa, IINTE 1974, s. 7-9. Materiał szkoleniowy.

wojsku itp. Informacja w znaczeniu cybernetycznym stanowi pojęcie układu – rozumianego jako zespół przestrzenny i funkcjonalny, złożony z elementów: wejścia, wyjścia, receptorów, kolektorów, selektorów, transformatorów i dystrybutorów powiązanych pewnym celem, zadaniem lub znaczeniem.

Leksykon Wiedzy Wojskowej słowo *informacja* interpretuje następująco: „...wszelkie dane dotyczące wojsk własnych, przeciwnika i obszaru działań bojowych, niezbędne do organizacji działań bojowych i dowodzenia wojskami...”, „...teoria i praktyka badań struktury i własności informacji wojskowej w celu ich automatyzacji, głównie przez zastosowanie komputerów. Podstawowym zadaniem informacji wojskowej jest automatyzacja procesów: dowodzenia, zarządzania wojskowego i sterowania (kierowania) środkami walki...”.

Dosłowna definicja pojęcia informacja jest następująca: „Znak lub kombinacja znaków, które tworzą, przedstawiają, przekazują lub przekształcają obraz czegoś”¹.

Przeniesiona do kontekstu przemysłowego oznacza, że wprowadzenie systemu informacyjnego przechodzi przez etap selekcji treści informacji, a następnie jego budowy (tworzenia struktury systemu, zasad jego funkcjonowania i mierzenia treści informacji). W ten sposób utworzone systemy informacyjne pozwalają sprawnie funkcjonować organizacji, zapewniają możliwości ich przekształceń i ułatwiają zarządzanie poprzez wspomaganie procesu podejmowania decyzji.

Ponadto niżej wymienieni informację precyzują jako:²

J. Czerniak – „Informacja to forma związków lub zależności obiektów, zjawisk lub procesów myślowych – to abstrakcja odnosząca się do określonej kategorii praw świata materialnego oraz jego odwzorowania w świadomości ludzkiej.

¹ A. Chauvet *Metody zarządzania*, Przewodnik, Poltext Warszawa 1997, s.132

² J. Michniak, *Obieg informacji na szczeblu korpusu wojsk lądowych*, AON, Warszawa, s. 9

N. Wiener – „Informacja jest nazwą treści zaczerpniętej ze świata zewnętrznego, w miarę jak się do niego dostosowujemy i jak przystosowujemy doń swe zmysły”.

H. Greniewski – „Informacja to wszelki sygnał, komunikat, zezwolenie, nakaz itp.”

J. Gościński – „Przez informację należy rozumieć przekazaną przez nadawcę, którym może być dowolna rzecz lub osoba, do odbiorcy pewną treść będącą ogniwem, poleceniem, nakazem, zaleceniem”.

W. Mazur – „Informacja to związek zachodzący między oryginałem a obrazem tego oryginału”.

P. Svejstrup – „Informacja to odpowiednik wiedzy”.

W. Eysymont – „Informacja nie jest ani materią, ani energią, choć jest z nią związana może dotyczyć rzeczy, zjawisk, stanów i procesów tak przeszłych, jak i teraźniejszych oraz przyszłych, a spełnia swą rolę, gdy została wysłana przez nadawcę do odbiorcy i odbiorca ją otrzymał”.

W. Falkiewicz – „Informacja jest czynnikiem, który zwiększa naszą wiedzę o otaczającej nas rzeczywistości”.

R. Ashby – „Informacja to przekazywanie różnorodności”.

E. Kowalczyk – „Informacja to czynnik sterujący strumieniami zasilen (materii i energii), czynnik wykorzystywany w organizmach żywych lub maszynach do bardziej sprawnego, efektywnego i celowego działania”.

C. Shonnon – „Informacja to komunikacja, łączność, w której wyniku likwiduje się niepewność”.

Podsumowując można przyjąć, że:

➤ informacja to każdy czynnik, dzięki któremu obiekt odbierający go (człowiek, organizm żywy, organizacja, urządzenie automatyczne) może polepszyć swoją znajomość otoczenia i bardziej sprawnie przeprowadzić celowe działanie;

➤ każda informacja jest wiadomością o czymś;

➤ informacja deskryptywna, tj. opis przeszłych i aktualnych stanów systemu (sprawozdanie, raport, meldunek, wynik obserwacji);

➤ informacja imperatywna, tj. opis przyszłych stanów systemu i stanowi dyrektywę działania (polecenie, rozkaz, zarządzenie, nakaz, plan, instrukcja).

Wśród różnych systemów podziału informacji w dowodzeniu najbardziej uzasadniony wydaje się podział z punktu widzenia jej trwałości¹. Zgodnie z tym podziałem rozróżnia się:

➤ *informację nomologiczną (fazy)*, posiadające wartość trwałą, np. materiały zawarte w aneksach i apendyksach, wskaźniki, wykresy, tabele, itp.;

➤ *informację heurystyczną (hipotezy)*, czyli problemową, zawierającą wiadomości o pracach poszukiwanych, o hipotezach, które przechodzą w informację nomologiczną lub zostają obalone, np. wiadomości o nieprzyjacielu;

➤ *informację aktualną o wartości przemijającej*, określonej potrzebami przemijającymi, których układ zmienia się w czasie, np. położenie wojsk.

Pod względem praktycznym, gdy analizujemy zalety i wady przekazywanych wiadomości, informacje można podzielić na informację „dobra” i „zła”.

Informacja „dobra” charakteryzuje się następującymi cechami: prawdziwość, rzeczowość, zwięzłość, przejrzystość, adekwatność i szybkość.

Informacja „zła” ma następujące wady: tendencyjność, niedokładność, fałszywość, rozwlekłość, powierzchowność, zagmatwanie, nieadekwatność, opóźnienia.

Informacja rzeczowa ma dwa antonimy (pojęcia przeciwstawne):

➤ dezinformację (informację celowo fałszywą), co często związane jest z propagandą oraz

➤ brak informacji. Do tej kategorii należy również tzw. informacja pozorna (zawierająca wiadomości, które nie mają cech nowości, czyli wiadomości nieinformatywne).

¹ J. Marchlewska, *Informacja o informacji*, Warszawa, IINTE, 1970, s. 47, rys. 10, tab. 13. Materiał szkoleniowy.

Pod względem wojskowym informację można podzielić na informacje: sytuacyjne, instruktywne i dyrektywne (decyzyjne)¹.

➤ *Informacje sytuacyjne* przedstawiają istniejący lub przeszły stan, np. położenie, skład i stan zgrupowań sił i środków przeciwnika, ocenę możliwości jego działań, silne i słabe strony; stan liczebny wojsk własnych, ich ugrupowanie oraz możliwości; sytuację promieniotwórczą, stan zapasów amunicji; miejsce i czas rozwinięcia oddziałów (pododdziałów) oraz urządzeń logistycznych, a także limity zużycia środków bojowych; dane o przeszkodach wodnych w rejonie działań bojowych mają one formę meldunków, sprawozdań, komunikatów, map roboczych, sprawozdawczych, zdjęć fotograficznych, szkiców, wykresów itp.

➤ *Informacje instruktywne* stanowiące zasady, np. organizacji wojsk, przygotowania walki, prowadzenia działań bojowych, pracy organów dowodzenia, wykorzystania broni, sprzętu bojowego itp. Zawarte są one w regulaminach, podręcznikach i innych oficjalnych dokumentach.

➤ *Informacje dyrektywne (decyzyjne)*, przedstawiają one przyszłe stany i stanowią dyrektywę działania.

Proces wymiany informacji wymaga istnienia w strukturze organizacyjno-funkcjonalnej, a także jej otoczenia (przełożony, podwładni, współdziałający, sąsiedzi) określonych dróg przekazywania informacji.

Najczęściej jednak oba rodzaje informacji są przekazywane w tej samej relacji jednocześnie. Stąd też bardziej celowe wydaje się przyjęcie innych kryteriów wyróżniania więzi informacyjnych.

Przyjmując kryterium struktury organizacyjnej (służbowej) w systemie informacyjnym wyróżnia się następujące rodzaje więzi informacyjnych:

➤ *służbowe* (hierarchiczne, rozkazodawcze, synchronizacji) – związane z podległością służbową (można je podzielić na „w dół” – *rozkazy* i „w górę” – *meldunki*),

¹ *Leksykon wiedzy wojskowej*, Wyd. MON, Warszawa 1979, s. 145.

➤ *koordynacji* – związane z wymianą informacji pomiędzy osobami funkcyjnymi wewnątrz dowództw (wewnętrzne więzi informacyjne) lub wymianą informacji w ramach specjalności, uzupełnianiem potrzebnych informacji pomiędzy specjalnościami na tym samym poziomie lub pomiędzy różnymi szczeblami z pominięciem przełożonych (zewnętrzne więzi informacyjne współdziałania).

➤ *współdziałania* – związane z wymianą informacji pomiędzy poszczególnymi stanowiskami dowodzenia nie mających zależności służbowych, a wynikających bezpośrednio z wykonywanego zadania.

Stosując kryterium kierunku przepływu informacji na stanowisku dowodzenia szczebla taktycznego – wyróżnić można trzy rodzaje więzi informacyjnych:

➤ *zewnętrzne wchodzące* – związane ze zbieraniem (gromadzeniem) informacji z szeroko pojętego „otoczenia” (służbowe i współdziałania, a więc np. dla rozkazów, meldunków czy też komunikatów),

➤ *wewnętrzne* – związane z wytwarzaniem i przekazywaniem informacji wewnątrz stanowiska dowodzenia (np. dla informacji planistycznych),

➤ *zewnętrzne wychodzące* – związane z przekazywaniem informacji (wytworzonych lub zebranych) poza stanowisko dowodzenia.

Wymiana informacji w systemie dowodzenia może odbywać się poprzez kontakt osobisty (co najczęściej ma miejsce wewnątrz stanowiska dowodzenia) lub poprzez techniczne środki łączności. W obu przypadkach przekazywana informacja może mieć postać graficzną, pisemną lub przekazu ustnego o ustalonej lub dowolnej formie.

Dla określenia pełnego zbioru powiązań informacyjnych pomiędzy poszczególnymi zespołami funkcjonalnymi i osobami funkcyjnymi stanowiska dowodzenia zastosowane zostały jednocześnie: kryterium struktury organizacyjnej i kryterium kierunku przepływu informacji.

2.1. Wewnętrzne więzi informacyjne stanowisk dowodzenia szczebla taktycznego

Projektując podsystem informacyjny dla systemu dowodzenia musimy pamiętać o tym, że:

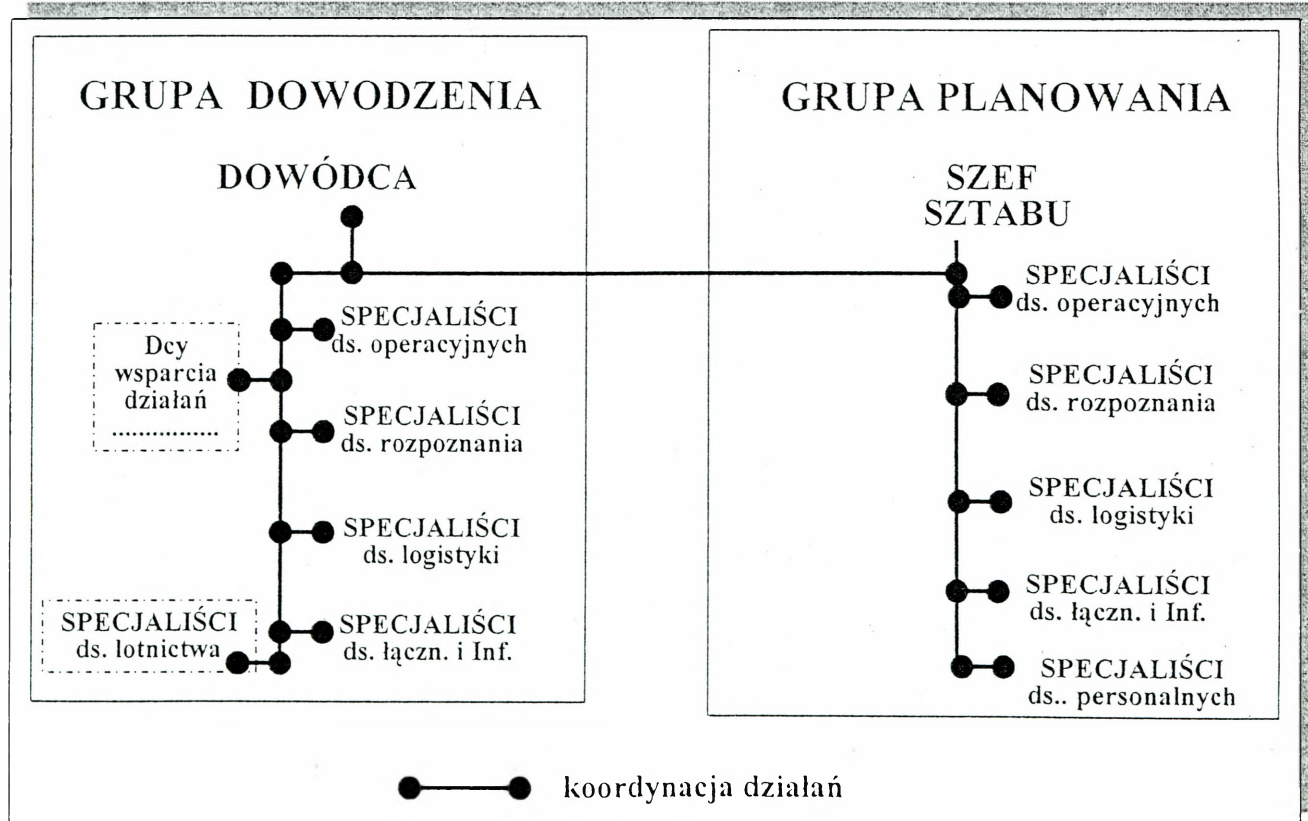
- jest on ściśle powiązany z systemem dowodzenia, strukturą organizacyjną, układem ośrodków decyzyjnych, podziałem pracy, więziami hierarchicznymi i funkcjonalnymi;
- istotę podsystemu stanowi uporządkowany układ kanałów komunikacyjnych, objętych strukturą organizacyjną łączącą nadawców i odbiorców informacji wykorzystywanych w procesie dowodzenia;
- integralną częścią podsystemu jest zespół środków służących do uzyskiwania, przetwarzania, przekazywania, przedstawiania i przechowywania informacji;
- informacje powinny być dostosowane w treści i formie do odbiorcy;
- każdy odbiorca powinien otrzymywać te informacje, które są mu niezbędne do wykonywania zadań, za które ponosi odpowiedzialność;
- formalizując podsystem informacyjny należy określić obowiązki informacyjne nadawców i odbiorców informacji, postać, częstotliwość, rodzaj przetwarzania przesyłanych informacji, język i kanały informacyjne.

Za organizację wewnętrznych więzi informacyjnych na stanowisku dowodzenia odpowiada szef sztabu (danego szczebla organizacyjnego). Więzy te są związane z przekazywaniem informacji potrzebnych w trakcie realizacji poszczególnych faz cyklu decyzyjnego procesu dowodzenia. Poszczególne osoby funkcyjne (jak również sekcje) części operacyjnej stanowiska dowodzenia mają możliwość wymiany informacji, (koordynacji działań) bez ingerencji osób trzecich czy też przełożonych. Szczegółowe wewnętrzne więzi informacyjne zostały przedstawione na rys. od 2.1.1 do 2.1.5.

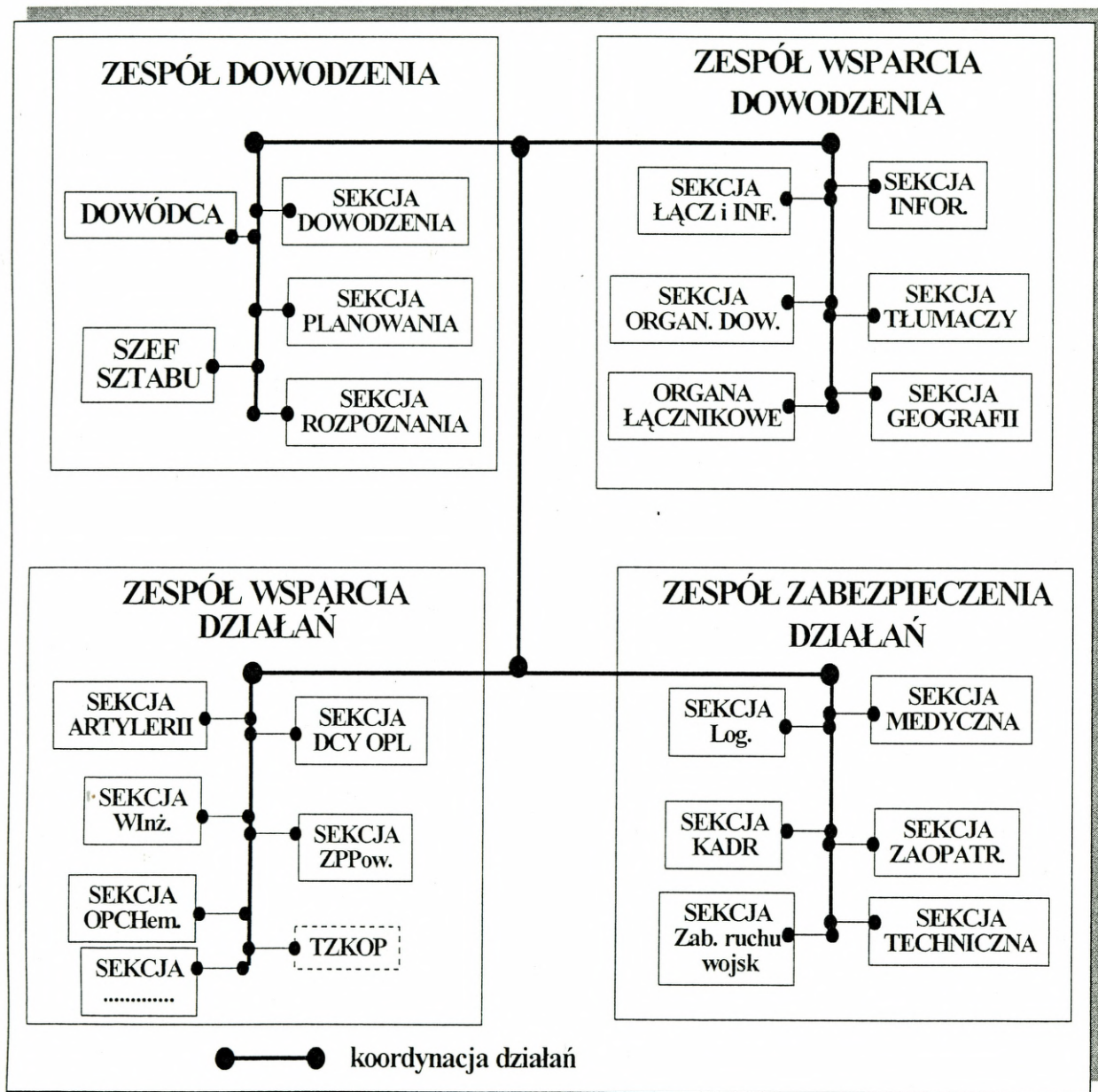
W prezentowanych strukturach części operacyjnych stanowisk dowodzenia brygady i dywizji przedstawiono warianty „A” i „B”.

W wariancie „A” przedstawiono strukturę części operacyjnej stanowiska dowodzenia (SD) i tyłowego stanowiska dowodzenia (TSD) składającego się z czterech podstawowych zespołów oraz wchodzących w ich skład sekcji. Założono, iż na SD znajdują się dwie obsady operacyjne stanowiska dowodzenia. Natomiast na TSD 30 % – 40 % obsady operacyjnej tego stanowiska.

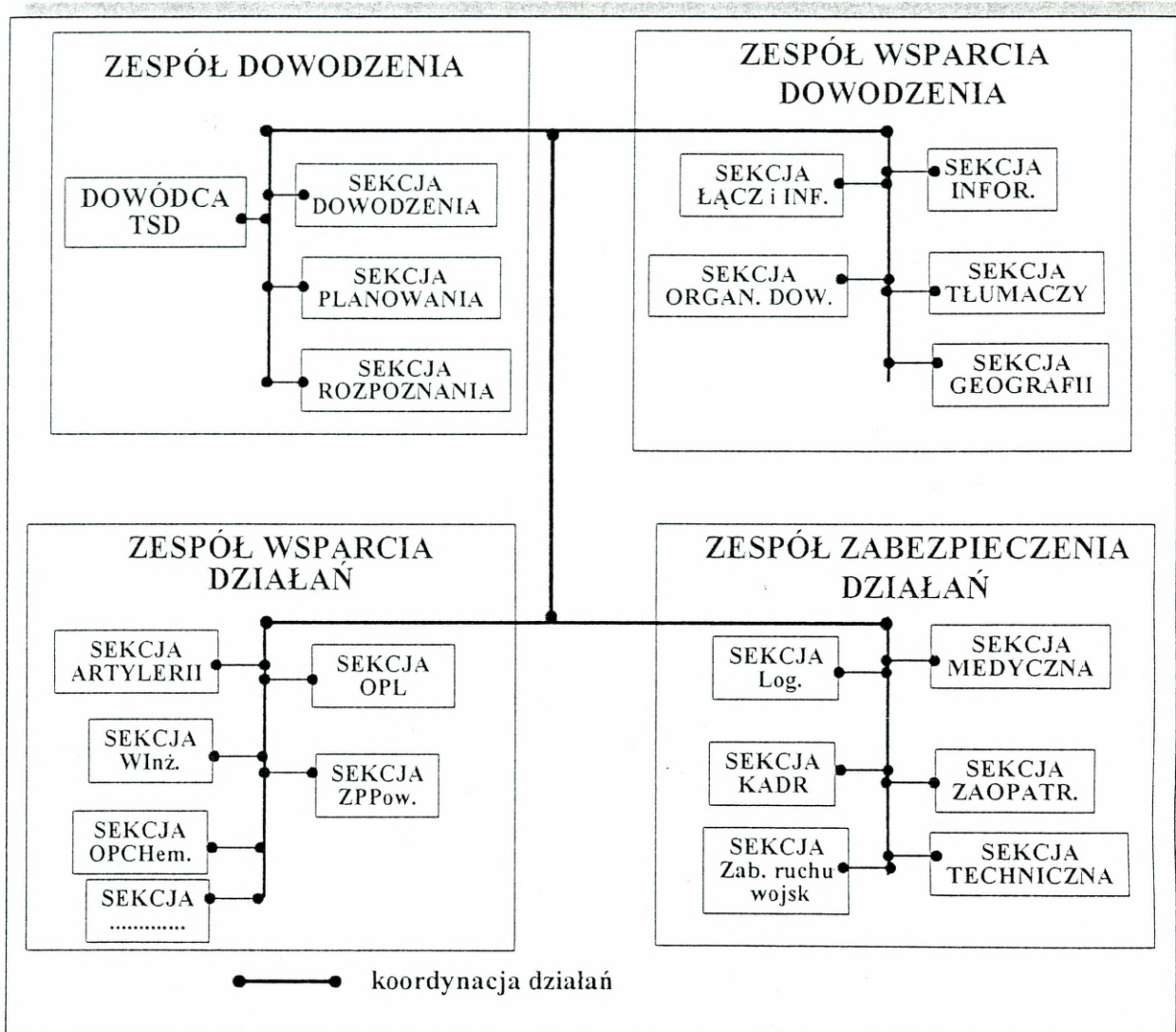
W wariancie „B” różnica dotyczy rozmieszczenia zespołu zabezpieczenia działań, który nie występuje w strukturze SD (przedstawiciele S/G – 1/4 znajdują się w sekcji planowania i dowodzenia zespołu dowodzenia), tylko na TSD. Dodatkowo utworzono tam zespół kontroli rejonu tyłowego (specjaliści z S/G 3/2 dowództwa) oraz sekcję łączności i sekcję informacyjną.

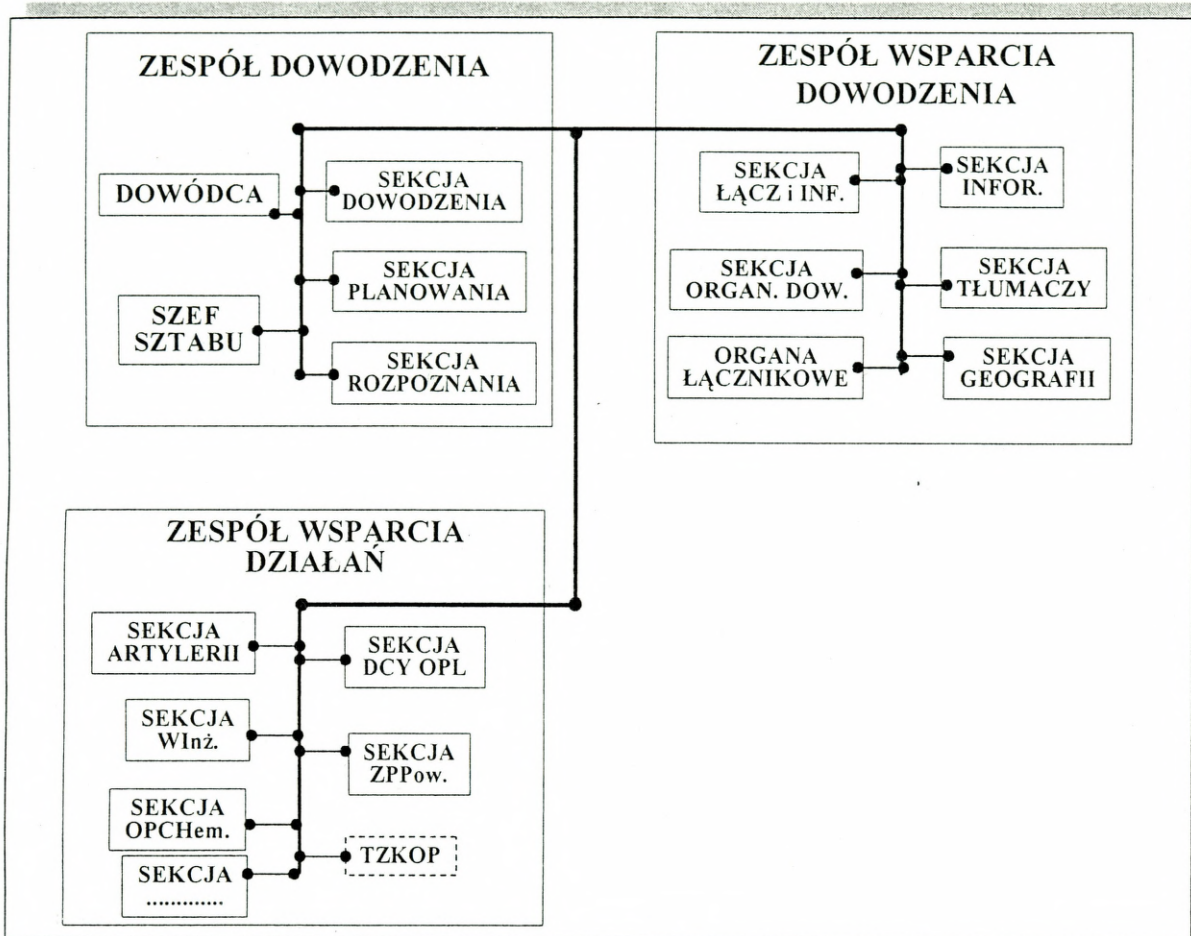
Rys. 2.1.1. Wewnętrzne więzi informacyjne – części operacyjnej – stanowiska dowodzenia batalionu zmechanizowanego /czołgów/ – wariant

Rys. 2.1.2. Wewnętrzne więzi informacyjne – części operacyjnej – stanowiska dowodzenia brygady zmechanizowanej /pancernej/ oraz dywizji zmechanizowanej – wariant A

Rys. 2.1.3. Wewnętrzne więzi informacyjne – części operacyjnej – tyłowego stanowiska dowodzenia brygady zmechanizowanej /pancernej/ oraz dywizji zmechanizowanej – wariant A

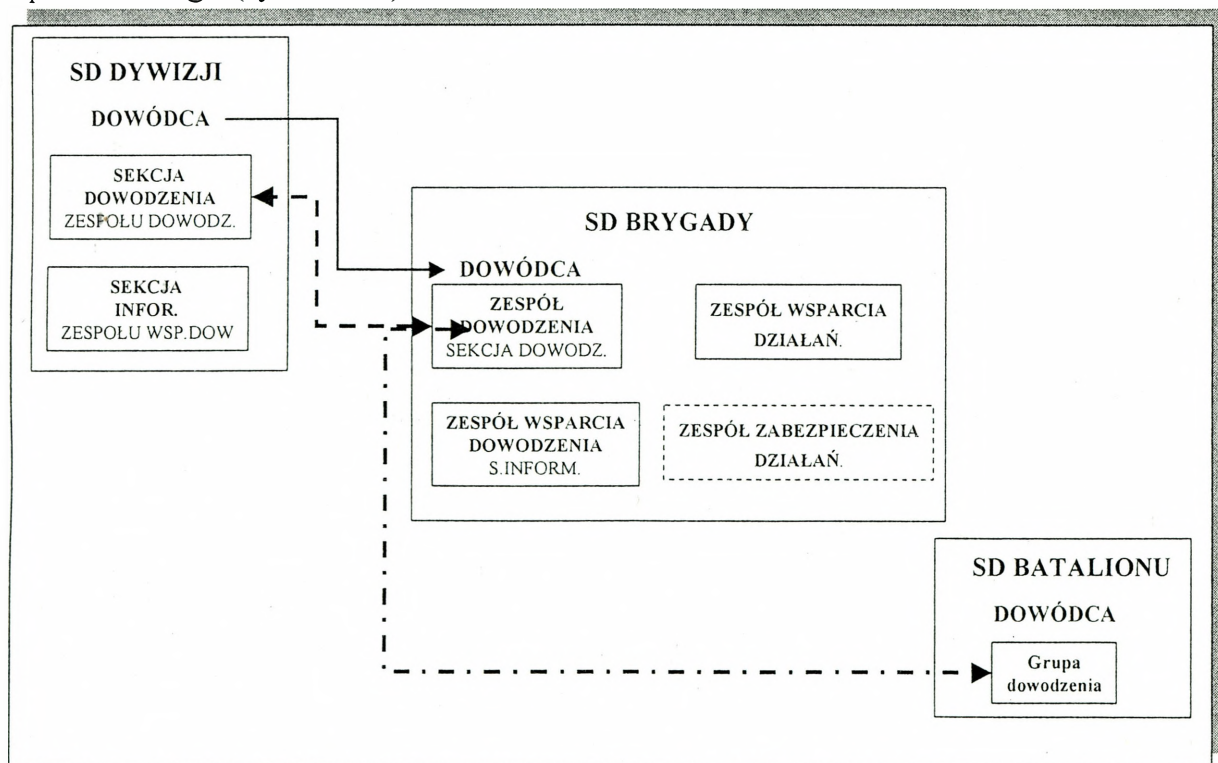
Rys. 2.1.4. Wewnętrzne więzi informacyjne – części operacyjnej – stanowiska dowodzenia brygady zmechanizowanej (pancernej) oraz dywizji zmechanizowanej – wariant B

jak również sąsiadów. Na poszczególnych szczeblach dowodzenia więzi te są identyczne. Dlatego dla przykładu zostaną rozpatrzone na szczeblu brygady zmechanizowanej /pancernej/.

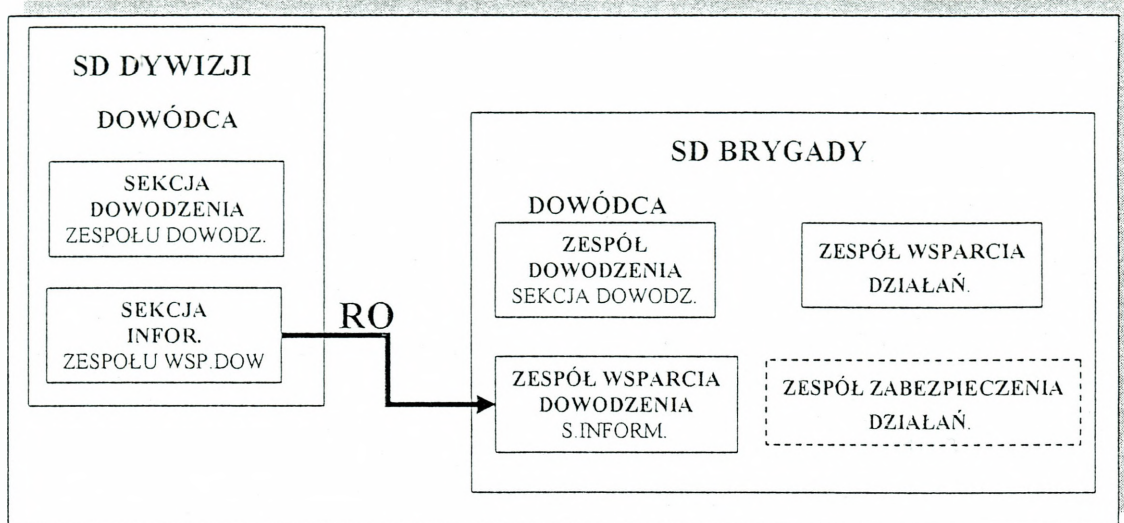
Załóżmy sytuację:

– dowódca brygady otrzymuje zadanie do dalszego działania od dowódcy dywizji na odprawie poświęconej stawianiu zadań. W tym czasie na stanowisku dowodzenia brygady sekcja dowodzenia zespołu dowodzenia kieruje działaniami podległych wojsk (rys. 2.2.1.);

– po opracowaniu rozkazu operacyjnego przez sekcję planowania zespołu dowodzenia i podpisaniu przez dowódcę dywizji, rozkaz przekazany jest do sekcji informacyjnej zespołu wsparcia dowodzenia, a następnie poprzez kancelarię przesłany do kancelarii sekcji informacyjnej zespołu wsparcia dowodzenia podwładnego (rys. 2.2.2.);

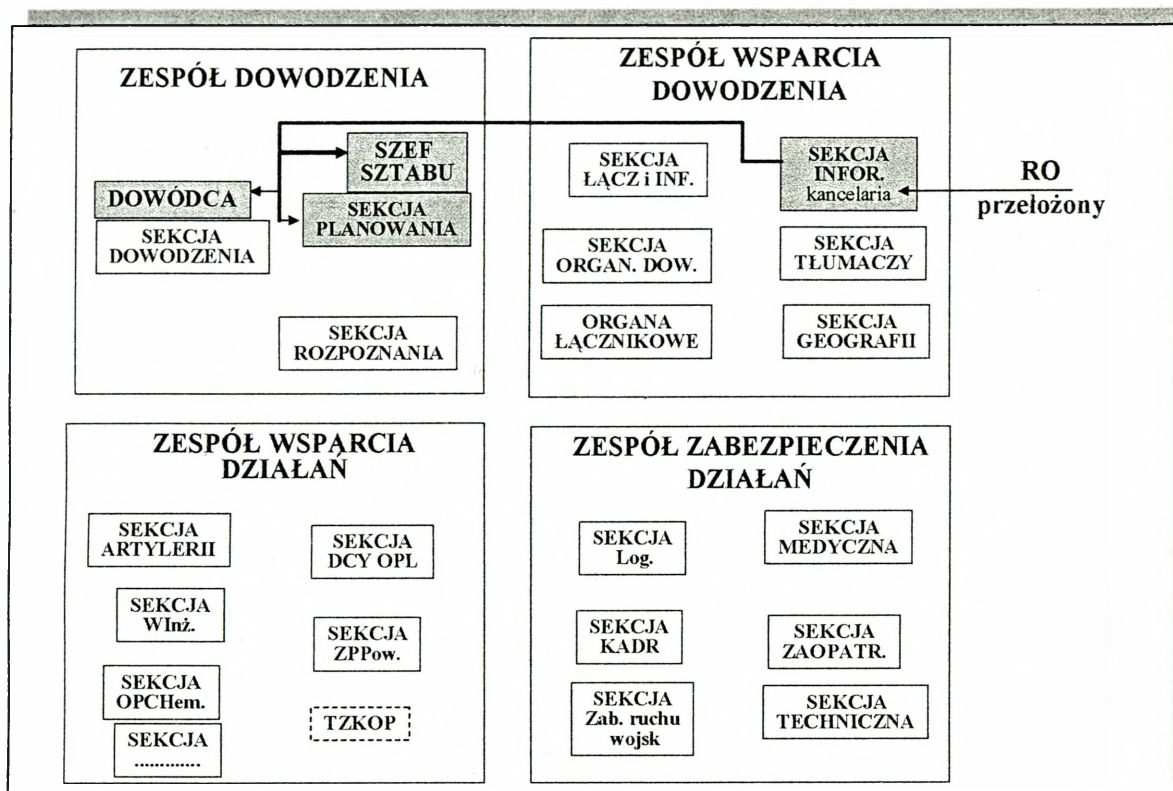

Rys. 2.2.1. Więzi informacyjne zewnętrzne – otrzymanie zadania od przełożonego oraz kierowanie działaniami podwładnego poprzez sekcje dowodzenia zespołu dowodzenia – wariant

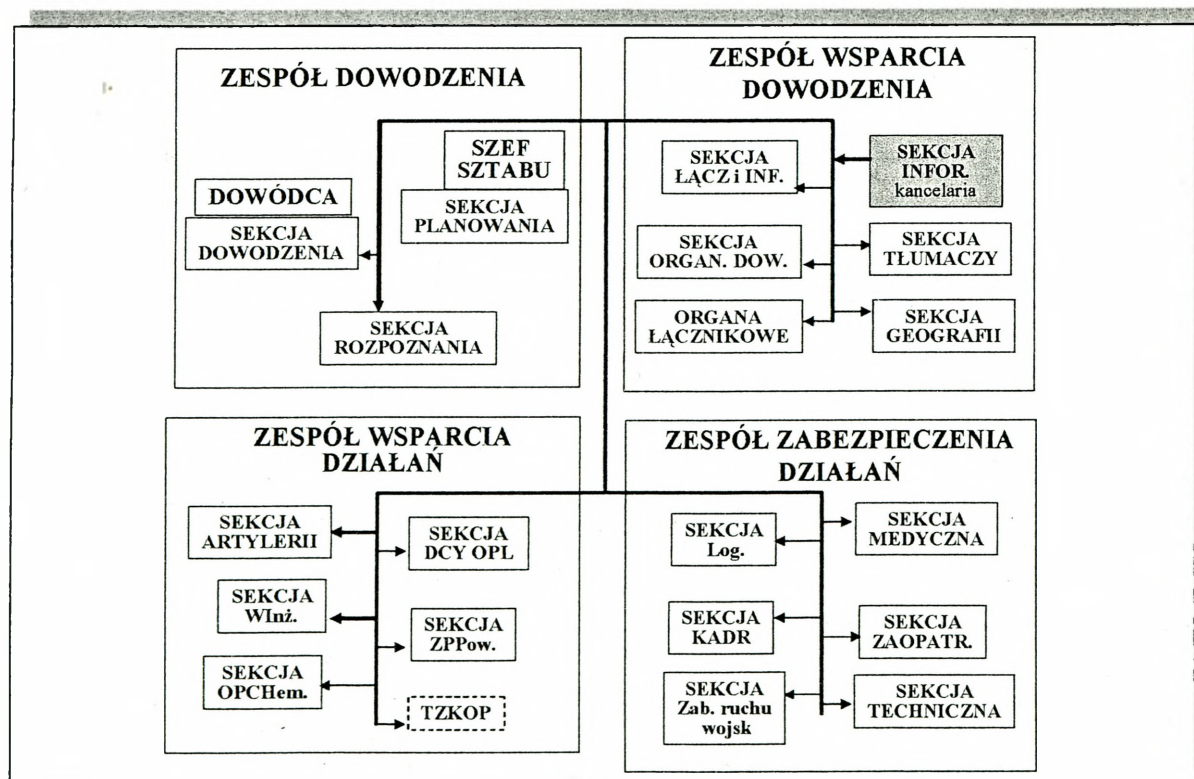

Rys. 2.2.2. Więzi informacyjne zewnętrzne – droga dokumentu /rozkazu operacyjnego/ od przełożonego do podwładnego

– po wpłynięciu rozkazu operacyjnego do kancelarii sekcji informacyjnej zespołu wsparcia dowodzenia w brygadzie, dokument ten zgodnie z rozdzielnikiem oraz nakazanym priorytetem, w tym przypadku przekazywany jest w pierwszej kolejności do dowódcy brygady, szefa sztabu oraz sekcji planowania zespołu dowodzenia (rys. 2.2.3.). Następnie przekazywany jest do pozostałych sekcji poszczególnych zespołów stanowiska dowodzenia (rys. 2.2.4.).

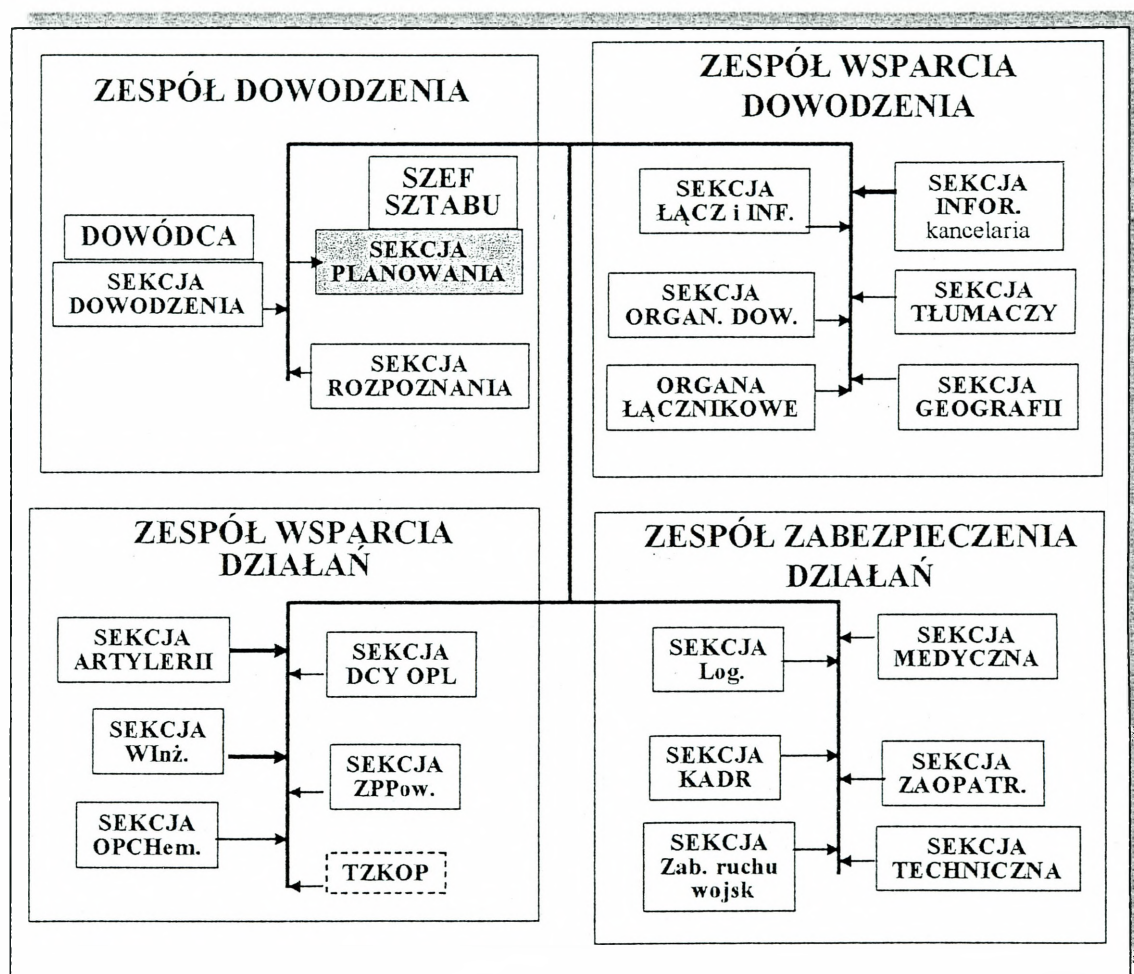

Rys. 2.2.3. Więzy informacyjne zewnętrzne – kierunek przesłania rozkazu operacyjnego w pierwszej kolejności /dowódca, szef sztabu, sekcja planowania/

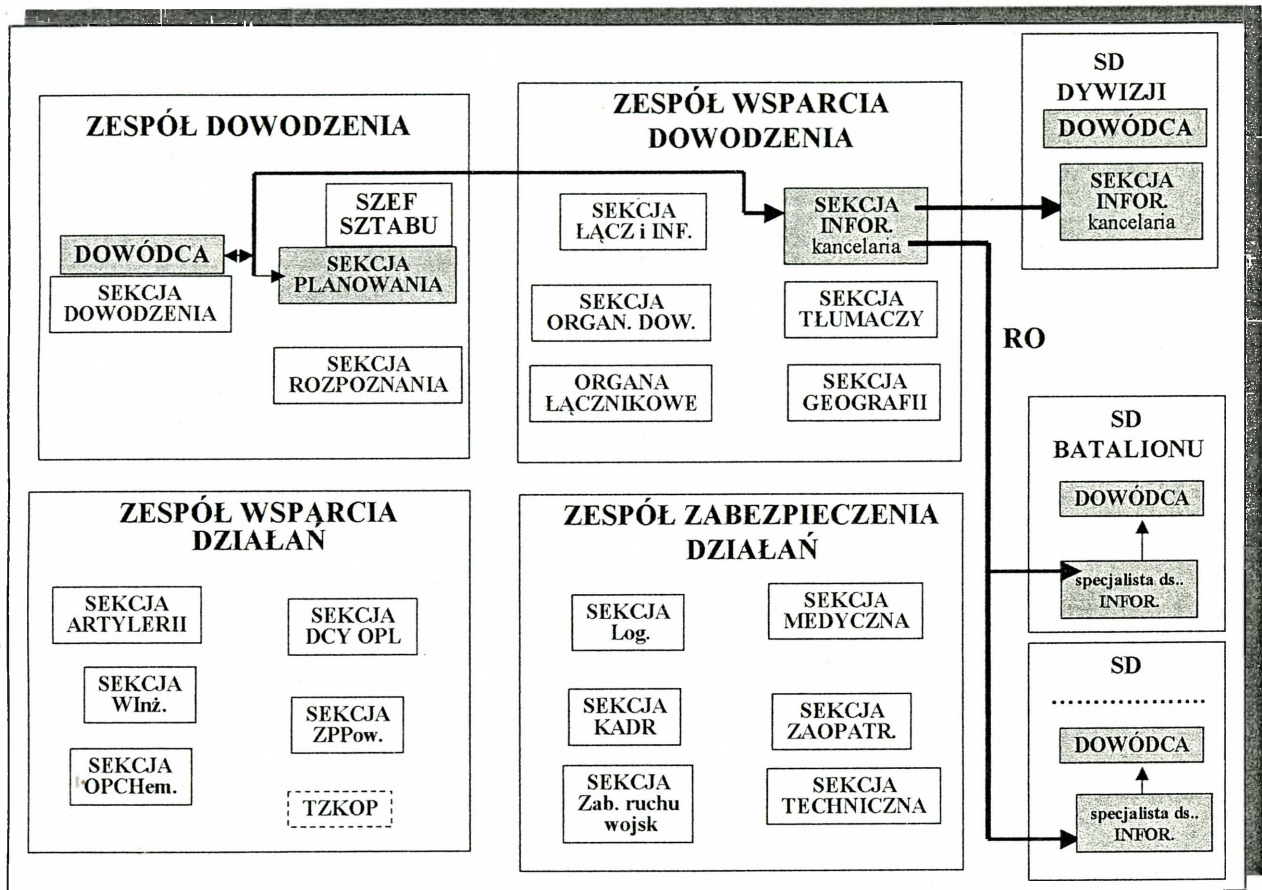
Rys. 2.2.4. Więzy informacyjne wewnętrzne – kierunek przesłania rozkazu operacyjnego w następnej kolejności do sekcji poszczególnych zespołów stanowiska dowodzenia

– rozkaz operacyjny opracowywany jest w sekcji planowania zespołu dowodzenia przy współudziale pozostałych sekcji poszczególnych zespołów części operacyjnej stanowiska dowodzenia (rys.2.2.5.).

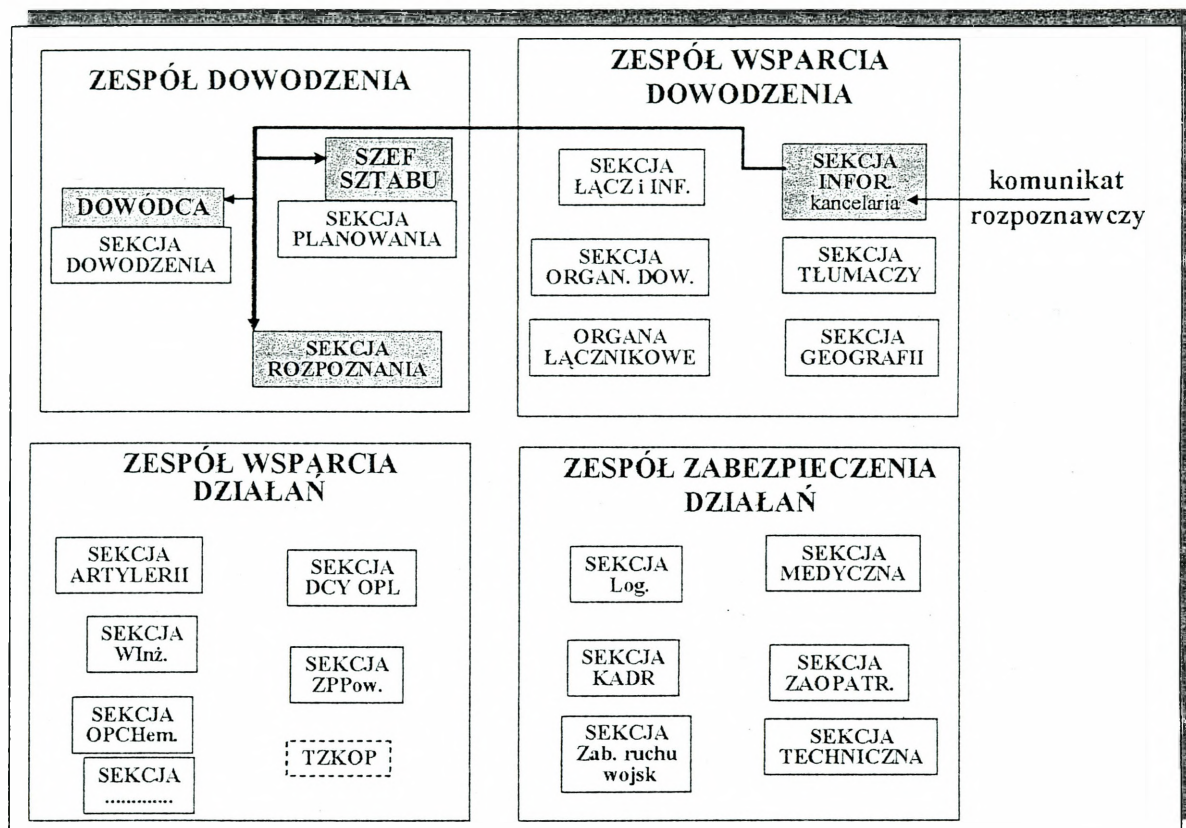
Rys. 2.2.5. Więzi informacyjne wewnętrzne występujące przy opracowaniu rozkazu operacyjnego

– po opracowaniu rozkazu i zatwierdzeniu przez dowódcę, rozkaz operacyjny przesyłany jest z sekcji planowania do sekcji informacyjnej i przez kancelarię przesyłany do podwładnych (rys.2.2.6.) oraz do przełożonego. Następnie jest on rozprowadzany po wszystkich sekcjach/zespołach części operacyjnej stanowiska dowodzenia.

Rys. 2.2.6. Więzi informacyjne zewnętrzne występujące przy przesłaniu rozkazu operacyjnego – wariant

Pozostałe dokumenty dowodzenia przesyłane są tą samą drogą poprzez kancelarię sekcji planowania zespołu wsparcia dowodzenia, bezpośrednio do adresatów (rys.2.2.7.). W wypadku wpłynięcia kilku dokumentów jednocześnie do kierownika sekcji informacyjnej dokumenty te zgodnie z nadanym priorytetem (np. dokumenty rozkazodawcze -1, sprawozdawczo-informacyjne -2, planistyczne-3, gdzie 1 jest najwyższą wartością) rozsyłane są w nakazanej kolejności.

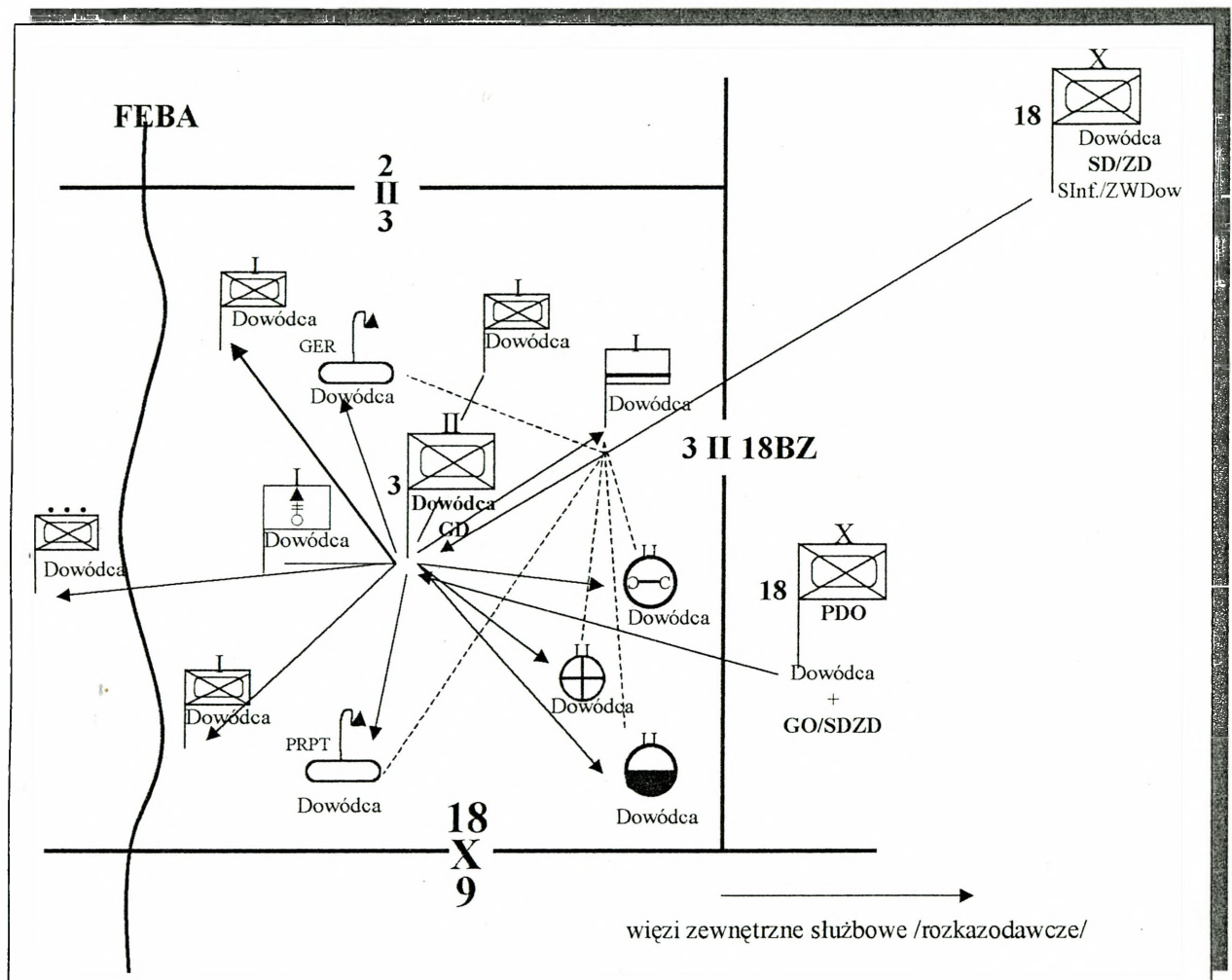

Rys.2.2.7. Przykład przesłania dokumentu dowodzenia (komunikat rozpoznawczy) bezpośrednio do adresata (sekcja rozpoznania zespołu dowodzenia)

Więzi informacyjne zewnętrzne służbowe (rozkazodawcze) oraz współdziałania pomiędzy poszczególnymi stanowiskami dowodzenia na szczeblach taktycznych przedstawiają się następująco:

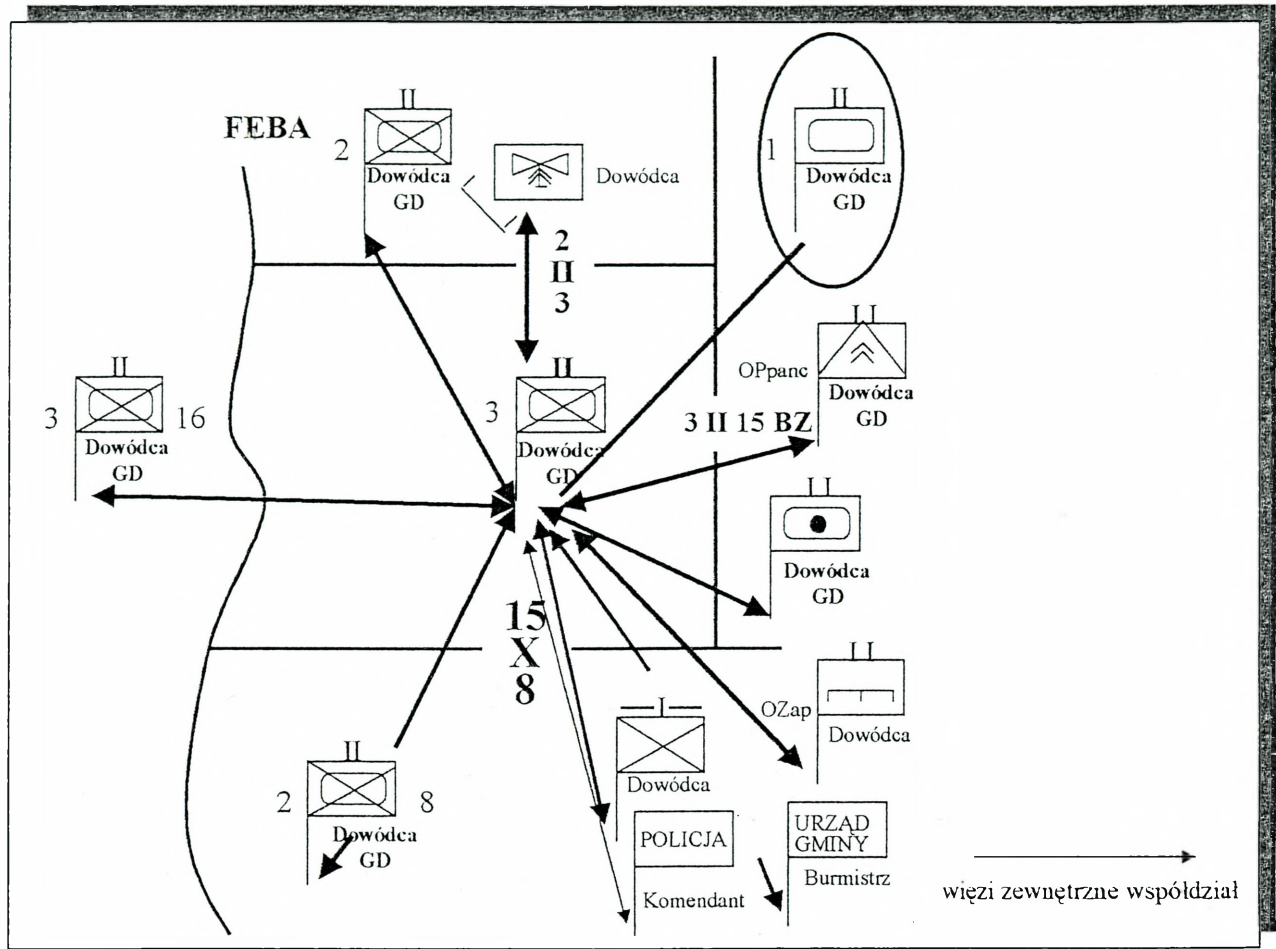
- na szczeblu batalionu dowódca batalionu znajdujący się w grupie dowodzenia z której to dowodzi podległymi dowódcami (rys. 2.2.8.), jak również organizuje współdziałanie z elementami z którymi będzie wspólnie wykonywał zadanie (rys.2.2.9.);
- na szczeblu brygady i dywizji dowódca poprzez sekcję dowodzenia zespołu dowodzenia bezpośrednio kieruje walką podległych elementów swojego

ugrupowania bojowego, natomiast przepływ dokumentów następuje przez sekcje informacyjną (jak opisano to wcześniej) (rys.2.2.10.; 2.2.11.)

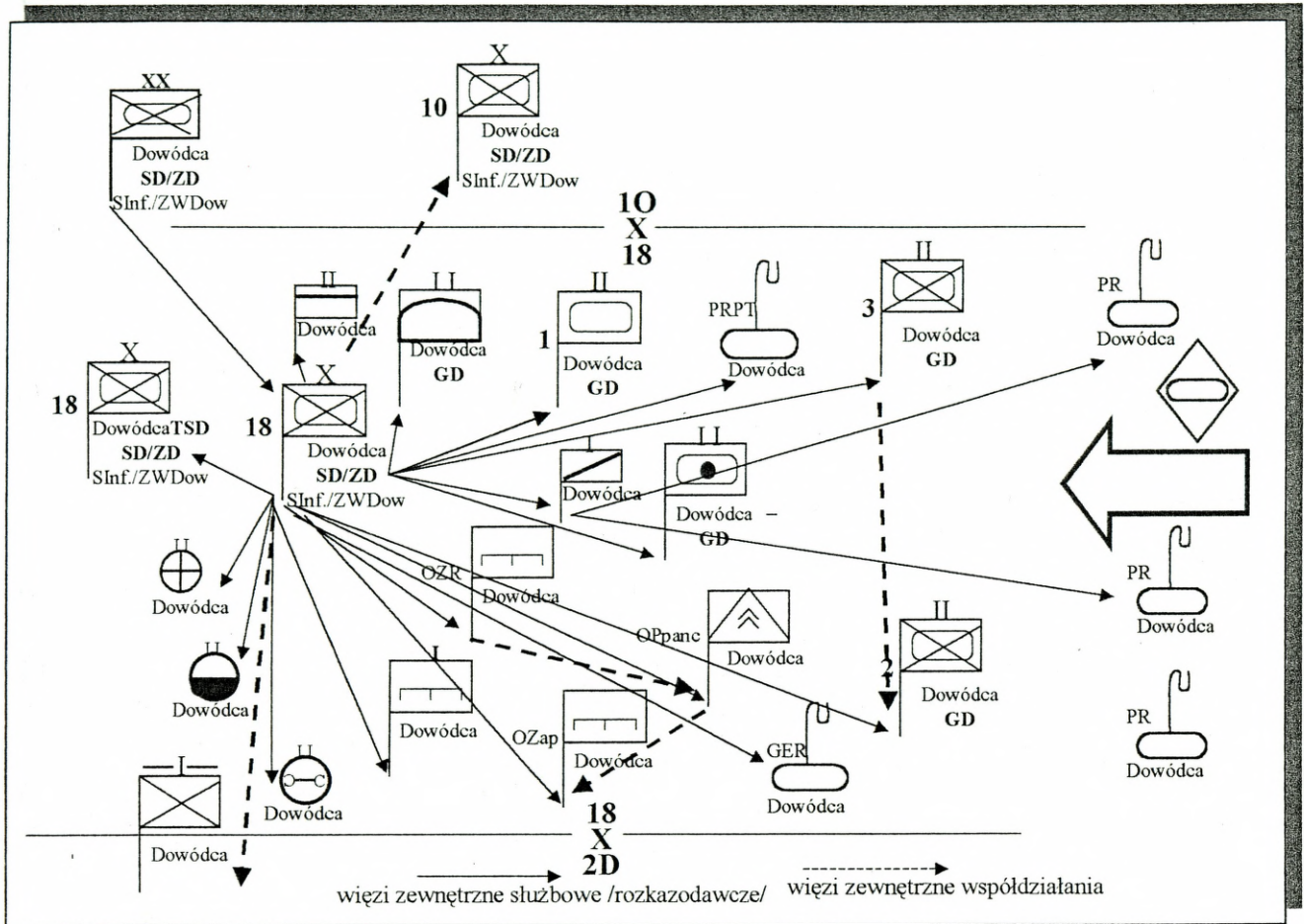

Rys. 2.2.8. Więzi zewnętrzne służbowe /rozkazodawcze/ na szczeblu pododdziału

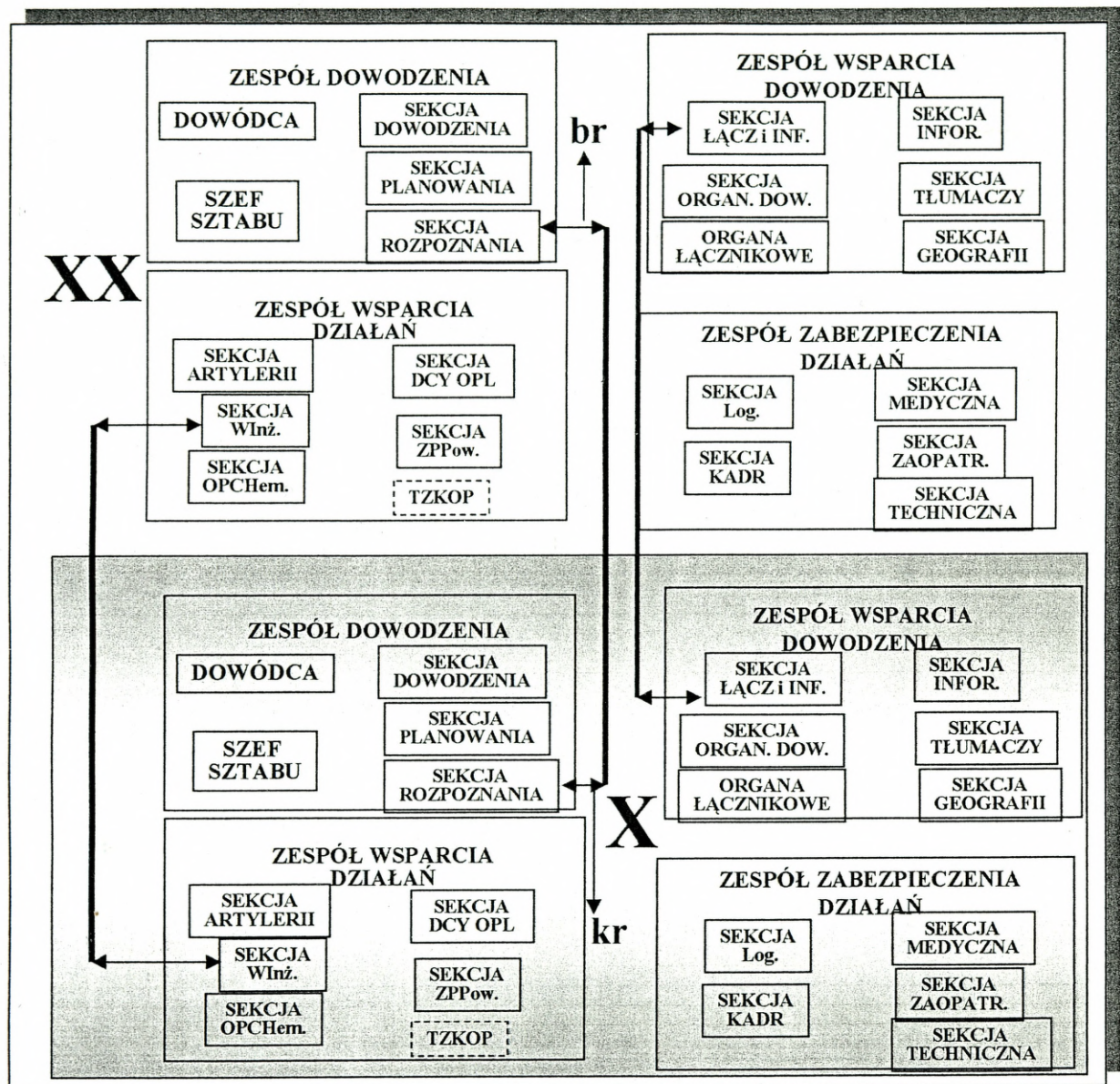
-- wariant

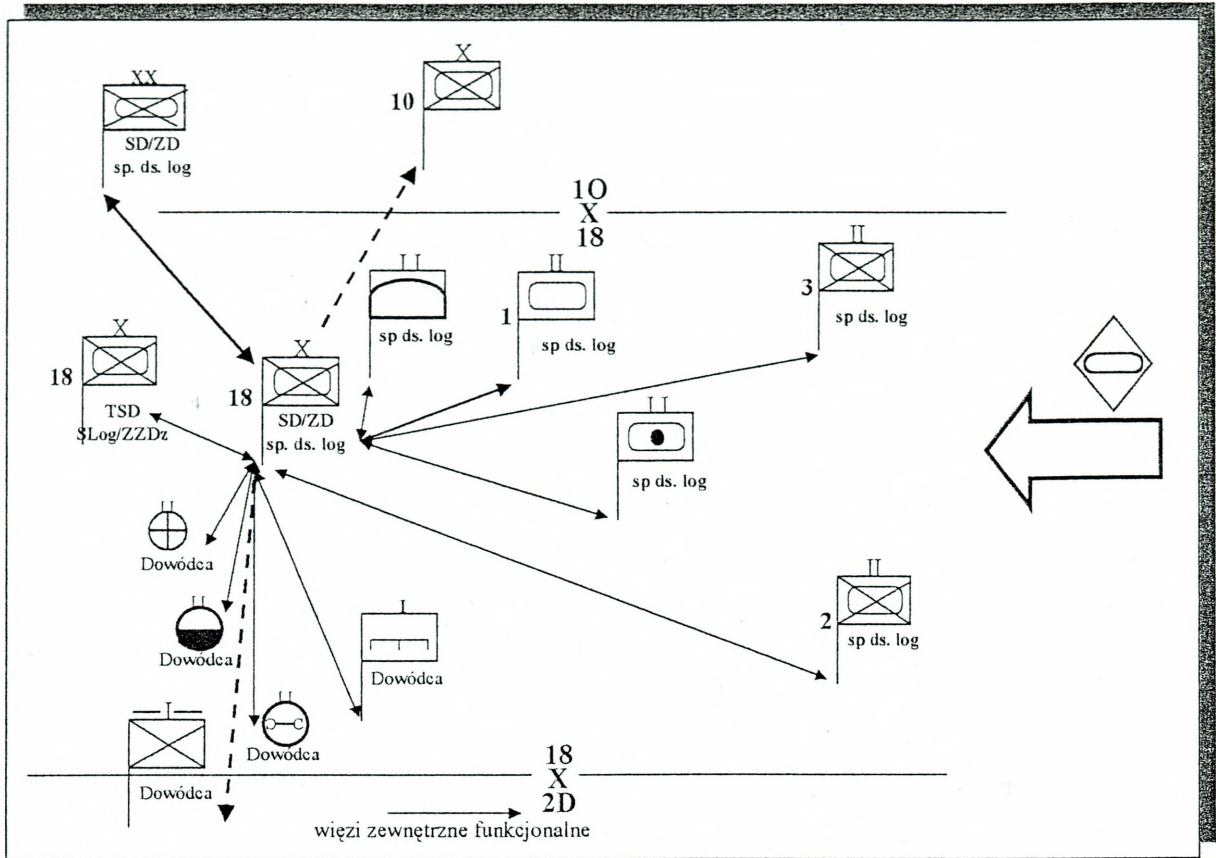
Rys. 2.2.9. Więzy zewnętrzne współdziałania na szczeblu pododdziału – wariant

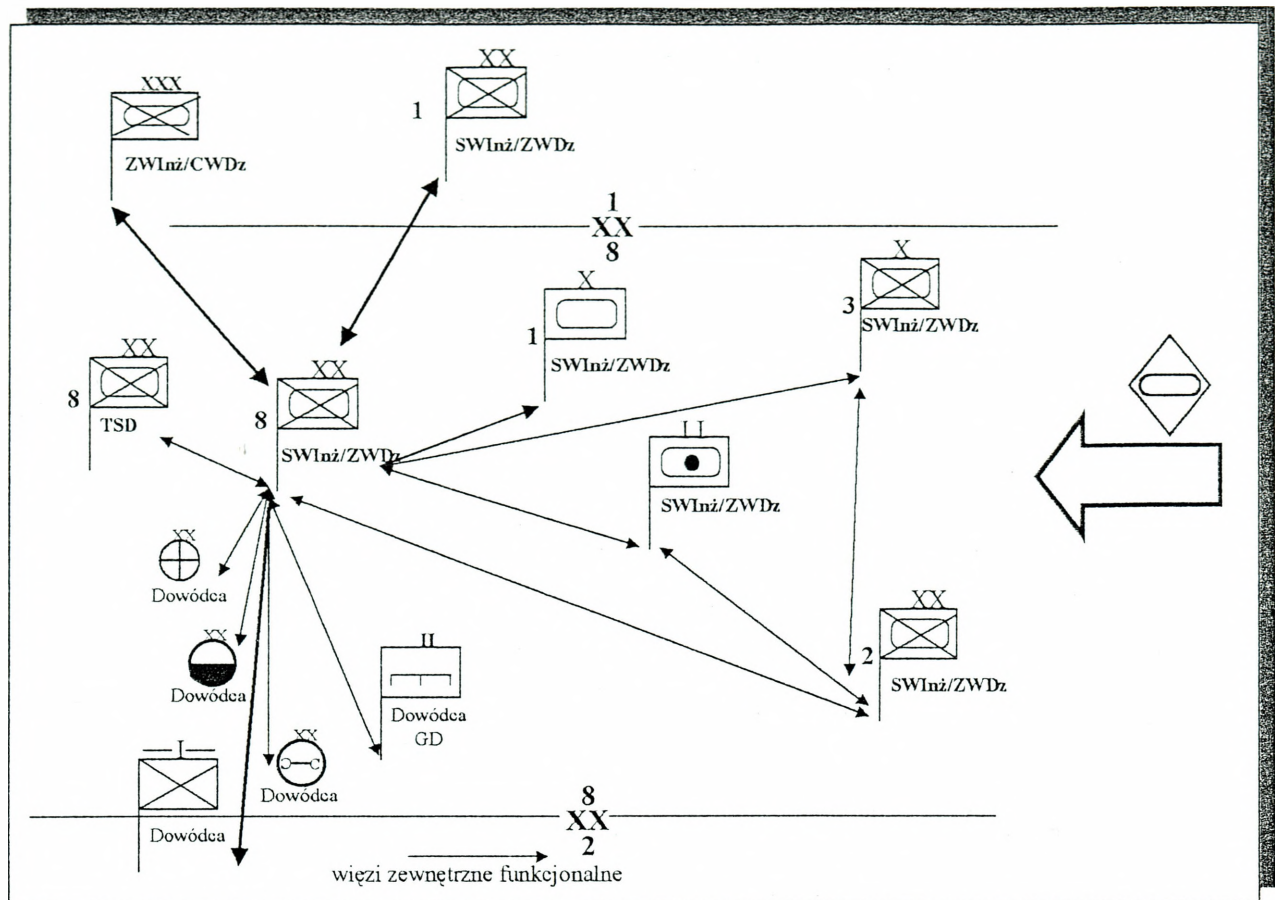
Rys. 2.2.10. Węzy zewnętrzne służbowe (rozkazodawcze) i współdziałania na szczeblu oddziału – wariant

Rys. 2.2.11. Więzy informacyjne zewnętrzne – funkcjonalne – pomiędzy poszczególnymi sekcjami stanowisk dowodzenia (np. sekcja WInż; sekcje rozpoznania; sekcja ŁiI) – wariant

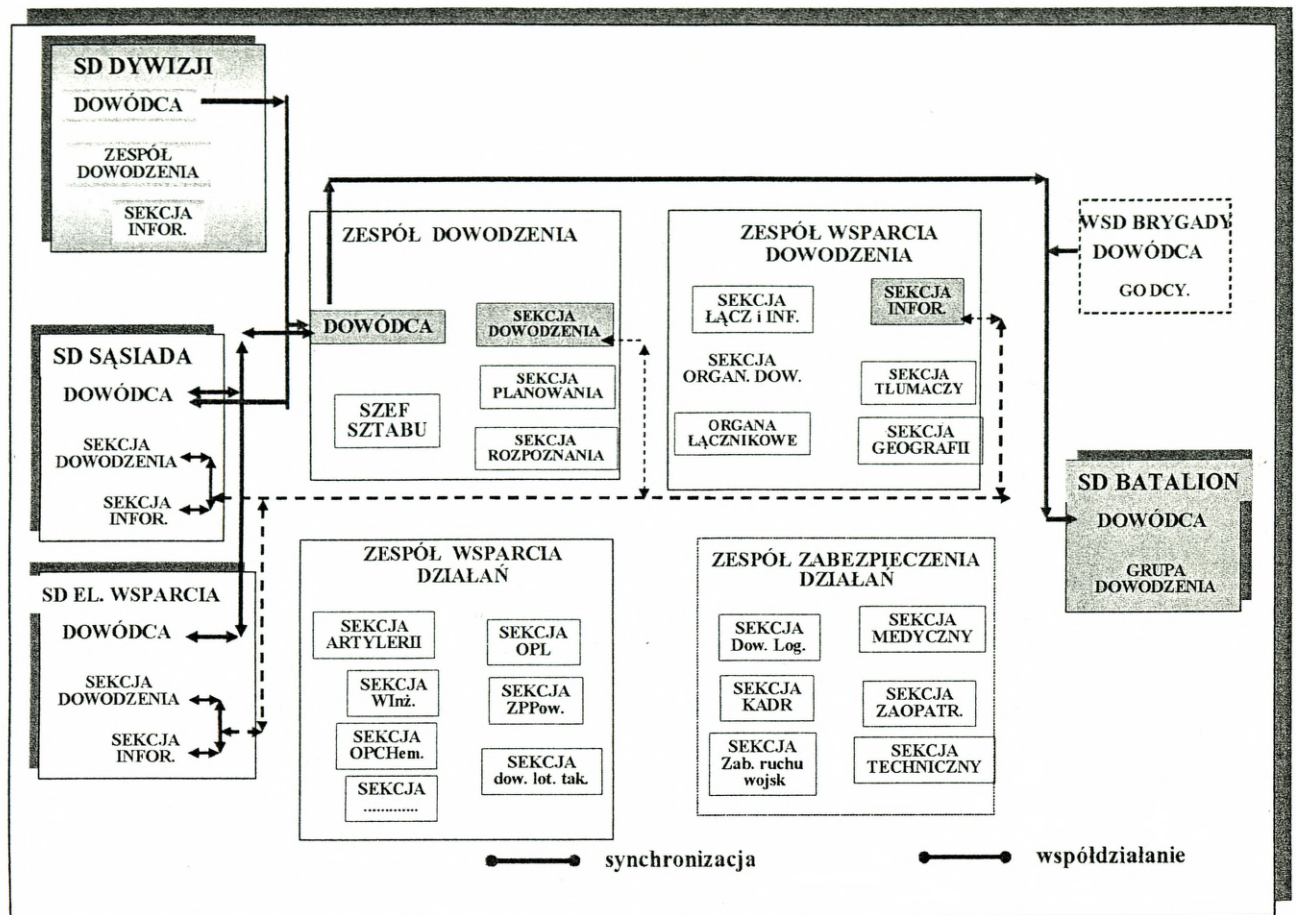
Rys. 2.2.12. Więzi informacyjne zewnętrzne – funkcjonalne – pomiędzy specjalistą ds. logistyki sekcji dowodzenia zespołu dowodzenia a elementami ugrupowania bojowego brygady, przełożonego oraz sąsiadów – wariant.

Rys. 2.2.14. Więzi informacyjne zewnętrzne – funkcjonalne – pomiędzy sekcją WInż zespołu wsparcia działań a elementami ugrupowania bojowego brygady, przełożonego oraz sąsiadów – wariant.

Analizując zewnętrzne więzi informacyjne poszczególnych stanowisk dowodzenia szczebla taktycznego, nie należy zapominać o więziach synchronizacji oraz współdziałania.

Więzi synchronizacji organizuje dowódca danego szczebla w stosunku do podwładnych. Natomiast więzi współdziałania występują w trakcie realizacji wspólnych zadań, bez udziału przełożonego.(rys.2.2.15.)

Rys.2.2.15. Więzi informacyjne zewnętrzne – synchronizacja oraz współdziałanie

ZAKOŃCZENIE

Niniejsze opracowanie stanowi wynik przemyśleń autorów nad obecnym stanem systemu informacyjnego, który w wyniku przemian strukturalnych stanowisk dowodzenia uległ zmianie. Autorzy podejmują próbę stworzenia takiego systemu informacyjnego, który spełni wszelkie współczesne wymogi pola walki. Praca ta może stanowić również pomoc dla osób chcących zajmować się problematyką tworzenia systemu informacyjnego na szczeblach taktycznych.

Autorzy zdają sobie sprawę z ilości problemów, jakie występują przy tworzeniu takiego systemu. W opracowaniu został pokazany jeden ze sposobów podejścia do rozwiązania tego niby tak doskonale znanego systemu informacyjnego, jednakże rozumianego czasami inaczej.

Wydaje się, iż takie podejście, a w szczególności możliwość polemiki, zawocować może w przyszłości powstaniem lepszych opracowań, bardziej uniwersalnych, które pozwolą uniknąć błędów przy tworzeniu systemu informacyjnego stanowisk dowodzenia szczebla taktycznego.

LITERATURA

- Allied Joint Operations Doctrine* AJP-1 (A)
Command and Control of Land Forces AJP 3.2.1 .
Command and staff decision proces, Student text 101-5, Fort Leavenworth, Kansas 1995.
- Chauvet A.**, *Metody zarządzania, Przewodnik*, Poltext Warszawa 1997
- Górski A.**, *Podstawowe problemy informacji*, Warszawa, IINTE 1974. Materiał szkoleniowy *Koncepcja automatyzacji procesu dowodzenia na szczeblu brygady (BZ, BKPanc) i dywizji (DZ, DKPanc)*, Warszawa AON 1999
- Kręcikij J.**, *Organizacja dowództw i stanowisk dowodzenia w wybranych armiach państw NATO*, AON, Warszawa 2000.
- Kręcikij J.**, *Przygotowanie działań taktycznych NATO*, AON, Warszawa 1996.
- Kręcikij J.**, *Ustalenia standaryzacyjne Sojuszu Północnoatlantyckiego w wybranych obszarach dowodzenia*, AON, Warszawa 2001.
- Kręcikij J., Wolejszo J.**, *Rozważanie wariantów działania metodą symulacji*, Warszawa AON 1999.
- Kręcikij J.**, *Zakres uprawnień i odpowiedzialności dowódców wobec podległych im wojsk*, Warszawa AON 2000.
- Land Forces Tactical Doctrine* ATP-35 (B)
Land Operations ATP 3.2.
Leksykon wiedzy wojskowej, MON, Warszawa 1979.
Metody i treść pracy zespołów funkcjonalnych na stanowisku dowodzenia wojsk lądowych, główne problemy, praca zbiorowa, Warszawa 1999.
- Michniak J. i inni**, *Organizacja dowodzenia jednostkami operacyjnymi wojsk lądowych*, Cz.IV, AON, Warszawa 1998.
- Michniak J.**, *Metody i treść pracy zespołów funkcjonalnych na stanowisku dowodzenia wojsk lądowych*, cz. II, Warszawa AON 2000.
- Michniak J.**, *Obieg informacji na szczeblu korpusu wojsk lądowych*, AON Warszawa 1998.
NATO Glossary of term and Definitions AAP-6, Brussels 1995.
Perspektywiczny model systemu dowodzenia brygadą, materiały z sympozjum naukowego, Warszawa AON 2000.
- Regulamin działań wojsk lądowych*, Warszawa DWLąd 1999
Regulamin walki wojsk lądowych Bundeswehry HDV 100/100, Warszawa AON 1993
Słownik podstawowych terminów wojskowych, MON, Warszawa 1977.
Staff Officers Handbook 1999.
- Strzoda M., Prusiński N.**, *Metody i treść pracy zespołów funkcjonalnych na stanowisku dowodzenia wojsk lądowych Cz. IV. Ustalenie położenia i meldunek sytuacyjny*. AON Warszawa 2001.
- Strzoda M.**, *Zmiany organizacyjno-funkcjonalne stanowiska dowodzenia brygady zmechanizowanej w aspekcie wymogów przyszłego pola walki*, AON, Warszawa 2000
Taktyka i sztuka operacyjna sił zbrojnych głównych państw NATO, Warszawa 1988.
- Wiatr M.**, *Między strategią a taktyką*, Toruń Marszałek 1999.
- Wolejszo J.**, *Dowodzenie brygadą zmechanizowaną /pancerną/ w działaniach opóźniających*, AON, Warszawa 2000.
- Wolejszo J., Fiolna Z.**, *Dowodzenie brygadą zmechanizowaną/pancerną w obronie*, Warszawa AON 2002.
- Zweryfikowany projekt automatyzacji dowodzenia pododdziałami wojsk zmechanizowanych i wojsk pancernych*, Warszawa AON 1999.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
1. PODZIAŁ I STRUKTURA FUNKCJONALNA DOWÓDZTWA NA STANOWISKO DOWODZENIA	4
2. STRUKTURA WIĘZI INFORMACYJNYCH	13
2.1. Wewnętrzne więzi informacyjne stanowisk dowodzenia szczebla taktycznego	19
2.2. Zewnętrzne więzi informacyjne stanowisk dowodzenia szczebla taktycznego	24
ZAKOŃCZENIE	40
LITERATURA	41

